

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2018

4

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Agata Dimmich
Piotr Frątczak, Agnieszka Gołąb
Katarzyna Gębala, Magdalena Kuchnio
Radosław Nowaczewski, Olga Maria Piaskowska
Małgorzata Sekuła-Leleno, Joanna Studzińska
Arkadiusz Turczyn

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu wniosku Rzecznika Finansowego z dnia 21 kwietnia 2017 r., RF/108/17/TML, o rozstrzygnięcie przez skład powiększony Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego:

„Czy w razie poważnego uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia osobom najbliższym poszkodowanego może przysługiwać na podstawie art. 448 k.c. roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne z tytułu naruszenia ich własnego dobra osobistego?

a na wypadek udzielenia pozytywnej odpowiedzi na to pytanie:

czy w świetle art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 2060 ze zm.) świadczenie ubezpieczyciela w ramach umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych obejmuje zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę z tytułu naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych poszkodowanego, który doznał poważnego uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia?”

podjął uchwałę:

Sąd może przyznać zadośćuczynienie za krzywdę osobom najbliższym poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał ciężkiego i trwałego uszczerbku na zdrowiu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 36/17, D. Zawistowski, J. Gudowski, M. Romańska, M. Szulc, B. Ustjanicz, M. Wysocka, K. Zawada)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2017 r., I CSK 472/16, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie o zadośćuczynienie na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. przysługuje osobom bliskim poszkodowanego także wtedy, gdy na skutek czynu niedozwolonego poszkodowany doznał poważnego uszczerbku na zdrowiu?”

podjął uchwałę:

Sąd może przyznać zadośćuczynienie za krzywdę osobom najbliższym poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał ciężkiego i trwałego uszczerbku na zdrowiu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 60/17, D. Zawistowski, J. Gudowski, M. Romańska, M. Szulc, B. Ustjanicz, M. Wysocka, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu wniosku Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 5 lipca 2017 r., DPP/WOPIII/0260/10/1/2017/BW, o rozstrzygnięcie przez skład powiększony Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego:

„Czy w razie poważnego uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia osobom najbliższym, poszkodowanego może przysługiwać na podstawie art. 448 Kodeksu cywilnego roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne z tytułu naruszenia ich własnego dobra osobistego?”

Względnie, w przypadku przyjęcia przez Sąd Najwyższy, że odpowiedź na powyższe zagadnienie sprowadza się do kwestii stosowania prawa, nie zaś jego wykładni (w szczególności ze względu na potrzebę ustalenia *ad causam* charakteru uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia i skutków takiego stanu dla relacji pomiędzy poszkodowanym a jego najbliższymi), zwracam się o rozstrzygnięcie następującej kwestii:

Czy zerwanie więzi łączącej osobę poszkodowaną, która doznała poważnego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, z jej osobami naj-

bliższymi, polegające na braku możliwości realizowania kontaktów pomiędzy poszkodowanym a osobami najbliższymi z powodu pozostawania przez poszkodowanego w stanie wyłączającym lub w bardzo znaczącym stopniu ograniczającym samodzielną egzystencję (tzw. stan wegetatywny), może stanowić po stronie osób najbliższych poszkodowanego naruszenie ich dóbr osobistych, w tym mogące podlegać kompensacie w postaci zadośćuczynienia na podstawie art. 448 kodeksu cywilnego?”

podjął uchwałę:

Sąd może przyznać zadośćuczynienie za krzywdę osobom najbliższym poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał ciężkiego i trwałego uszczerbku na zdrowiu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 69/17, D. Zawistowski, J. Gudowski, M. Romańska, M. Szulc, B. Ustjanicz, M. Wysocka, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 23 marca 2017 r., I CSK 335/16, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego:

„Czy w razie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej utrzymującej w mocy decyzję administracyjną odmawiającą ustanowienia na rzecz byłego właściciela nieruchomości prawa użytkowania wieczystego na tej nieruchomości na podstawie przepisów dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), źródłem poniesionej przez niego (jego następców prawnych) szkody może być także wydana z naruszeniem prawa decyzja zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości?”

podjął uchwałę:

W razie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej utrzymującej w mocy decyzję odmawiającą ustanowienia na rzecz by-

lego właściciela nieruchomości prawa użytkowania wieczystego na tej nieruchomości na podstawie przepisów dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), źródłem poniesionej przez niego (następców prawnych) szkody nie jest decyzja wydana z naruszeniem prawa, zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 28 marca 2018 r., III CZP 46/17, D. Zawistowski, M. Bączyk, D. Dończyk, J. Gudowski, W. Katner, H. Pietrkowski, K. Weitz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 20 września 2017 r., XXVII Cz 1603/17, zagadnienia prawnego:

„Czy wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wyroku nakazującego Skarbowi Państwa przywrócenie posiadania lokalu z powodu późniejszego wydania orzeczenia nakazującego posiadaczowi wydanie tego lokalu właścicielowi (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.) stanowi podstawę do umorzenia egzekucji świadczenia niepieniężnego prowadzonej w trybie art. 1060 k.p.c. zgodnie z art. 825 pkt 2 k.p.c.,

czy jedyną podstawą do umorzenia egzekucji świadczenia niepieniężnego przeciwko Skarbowi Państwa jest wyrok pozbawiający wykonalności tytuł egzekucyjny wydany na podstawie art. 840² k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy (tytuł egzekucyjny) posesoryjny wydany przeciwko Skarbowi Państwa z powodu późniejszego uwzględnienia powództwa petytoryjnego stanowi podstawę do umorzenia – na wniosek dłużnika – postępowania egzekucyjnego o świadczenie niepieniężne prowadzonego zgodnie z art. 1060 § 3 k.p.c. (art. 825 pkt 2 k.p.c.).

(uchwała z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 101/17, M. Romańska, W. Pawlak, K. Weitz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 5 września 2017 r., I ACa 757/16, zagadnienia prawnego:

„Czy twórca krótkiego animowanego utworu audiowizualnego może dochodzić od właściwej organizacji zbiorowego zarządzania zapłaty wynagrodzenia przewidzianego w art. 70 ust. 2¹ pkt 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 880 ze zm.), jeżeli przyjęte uchwałą tej organizacji zasady repartycji nie przewidują wynagrodzenia za ten rodzaj utworów audiowizualnych?”
podjął uchwałę:

Twórca danego rodzaju utworu audiowizualnego może dochodzić od właściwej organizacji zbiorowego zarządzania zapłaty wynagrodzenia przewidzianego w art. 70 ust. 21 pkt 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 880) także wtedy, gdy przyjęte uchwałą tej organizacji zasady repartycji nie przewidują wynagrodzenia za ten rodzaj utworów audiowizualnych.

(uchwała z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 105/17, M. Romańska, W. Pawlak, K. Weitz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej postanowieniem z dnia 23 października 2017 r., II Ca 510/17, zagadnienia prawnego:

„Czy zmiana stanu prawnego w zakresie odsetek maksymalnych (art. 359 § 2¹ k.c.) i nie uwzględnienie tej zmiany przez strony stosunku cywilnoprawnego może być podstawą powództwa opozycyjnego w ramach podstawy z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. jeśli zarówno czynność prawna, z której wynika obowiązek zapłaty odsetek umownych, jak i tytuł egzekucyjny pochodzą sprzed dnia 20 lutego 2006 r.?”
podjął uchwałę:

Zmiana stanu prawnego jest zdarzeniem, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., gdy spowodowała, że zobowiązanie

stwierdzone tytułem wykonawczym w części lub całości wygasło albo nie może być egzekwowane.

(uchwała z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 107/17, M. Romańska, W. Pawlak, K. Weitz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 20 września 2017 r., III Ca 1783/16, zagadnienia prawnego:

„Czy na czas trwania postępowania o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia wniosku o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie pod wpływem błędu oświadczenie o odrzuceniu spadku ulega zawieszeniu biegu terminu przewidzianego w art. 88 § 2 k.c. w związku z art. 1019 § 1 i 2 k.c., a w przypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi na to pytanie czy rozpoczyna on dalej bieć od chwili ustanowienia przez sąd pełnomocnika albo od chwili jego wyznaczenia przez właściwą okręgową radę adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych?”

podjął uchwałę:

Termin zawity do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku jest zachowany, gdy przed jego upływem sąd odbierze to oświadczenie i oświadczenie o odrzuceniu spadku (art. 1019 § 2 k.c.). W wypadkach wyjątkowych, w szczególności gdy za nieodebranie oświadczenia w terminie spadkobierca nie ponosi winy, sąd może nie uwzględnić upływu tego terminu przez wzgląd na zasady współżycia społecznego (art. 5 k.c.).

(uchwała z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 110/17, M. Romańska, W. Pawlak, K. Weitz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 26 września 2017 r., XXIII GCo 41/17, zagadnienia prawnego:

„Czy dłużnikowi przysługuje zażalenie na postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności i który sąd jest właściwy do jego rozpoznania?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 109/17, M. Romańska, W. Pawlak, K. Weitz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim postanowieniem z dnia 12 października 2017 r., II Ca 587/16, zagadnienia prawnego:

„Czy uzyskanie na własność przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości należącej do Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6), oddanej w użytkowanie wieczyste innemu przedsiębiorstwu mocą decyzji deklaratoryjnej wydanej w trybie ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464 ze zm.) spowodowało uzyskanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej prawo użytkowania wieczystego?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 112/17, M. Romańska, W. Pawlak, K. Weitz)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 24/18

„Czy przedsiębiorstwo przesyłowe może żądać ustanowienia służebności przesyłu na prawie użytkowania wieczystego, jeżeli urządzenia przesyłowe, zainstalowane przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej znajdowały się na nieruchomości Skarbu Państwa przed jej oddaniem w użytkowanie wieczyste?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 19 grudnia 2017 r., III Ca 804/16, M. Rybicka, D. Łojan, B. Popielarczyk)

Po przeprowadzeniu analizy orzecznictwa Sąd drugiej instancji wskazał, że jeśli urządzenia przesyłowe posadowione zostały na nieruchomości należącej do Skarbu Państwa w okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej i przed jej oddaniem w użytkowanie wieczyste, to użytkownikowi wieczystemu nie przysługuje roszczenie o wystąpienie z żądaniem ustanowienia służebności przesyłu. Skoro użytkownik wieczysty ma obowiązek trwałego znoszenia stanu ukształtowanego położeniem zainstalowanych na gruncie urządzeń przesyłowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa przesyłowego i czynności niezbędnych do zapewnienia prawidłowej ich eksploatacji, to zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu nie jest konieczne do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., przy czym zgodnie z art. 305² § 1 k.c. przedsiębiorcy przesyłowemu przysługuje

roszczenie o ustanowienie służebności przesyłu, gdy jest ona konieczna do właściwego korzystania z tych urządzeń.

Zdaniem Sądu Okręgowego, właściwe korzystanie z istniejących urządzeń przesyłowych obejmuje czynności faktyczne podejmowane w celu eksploatacji, konserwacji i dozoru urządzeń przesyłowych. W rozpoznawanej przez Sąd sprawie zakres wniosku obejmuje również uprawnienie do modernizacji i wymiany urządzeń przesyłowych oraz prawo przyłączania nowych odbiorców i wyprowadzania nowych obwodów elektrycznych ze stacji transformatorowej. W ocenie Sądu wydaje się, że również te uprawnienia mieszczą się w pojęciu właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych, zgodnego z ich społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. W zakresie przyłączania nowych odbiorców i wyprowadzania nowych obwodów elektrycznych uprawnienia te wykraczałyby poza granice korzystania z urządzeń istniejących przed powstaniem prawa wieczystego użytkowania. W związku z tym celowe wydaje się uregulowanie tych kwestii w odniesieniu do prawa użytkowania wieczystego, co zapewni właściwą ochronę przysługującego użytkownikowi prawa.

Gdyby regulacja tytułu prawnego przedsiębiorcy przesyłowego do nieruchomości gruntowej, w zakresie obciążeń powstałych przed oddaniem jej w użytkowanie wieczyste, następowała w postępowaniu sądowym w stosunku do właściciela nieruchomości, to interes prawny użytkownika wieczystego mógłby nie być wystarczająco chroniony. Skoro uprawnienie przedsiębiorcy przesyłowego odpowiada obowiązkowi znoszenia przez właściciela stanu ukształtowanego położeniem zainstalowanych na gruncie urządzeń, to regulacja tytułu prawnego przedsiębiorcy byłaby możliwa w drodze powództwa o ustalenie istnienia prawa, w którym udział użytkownika wieczystego nie byłby konieczny. Przemawia to również za dopuszczeniem możliwości ustanowienia służebności przesyłu na prawie wieczystego użytkowania na wniosek przedsiębiorcy.

A.T.

*

III CZP 25/18

„Czy w razie śmierci uczestnika postępowania wieczystoksięgowego, którego prawo wpisane do księgi wieczystej ma być wykreśl-

lone, sąd – po dokonaniu wpisu – zawiesza postępowanie (art. 174 § 1 pkt 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) a następnie podejmuje je z udziałem następców prawnych (art. 180 § 1 pkt 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.)?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2018 r., I CZ 118/17, M. Koba, M. Bączyk, G. Misiurek)

Sąd Najwyższy dokonał szczegółowej analizy dotychczasowego orzecznictwa, z której wywiódł, że w judykaturze występuje niejednołitość. Analiza ta obejmowała w szczególności m.in. uchwałę z dnia 7 lipca 2010 r., III CZP 45/10 (OSNC 2010, nr 12, poz. 164), postanowienie z dnia 8 sierpnia 2012 r., III CZP 44/12 (OSP 2013, nr 12, poz. 123) oraz postanowienia z dnia 10 października 2007 r., I CSK 232/07 (niepubl.), z dnia 16 maja 2008 r., III CSK 382/07, z dnia 12 lutego 2009 r., III CZ 5/09 (niepubl.), i z dnia 11 lipca 2014 r., III CZP 41/14 (OSNC-ZD 2015, nr D, poz. 58).

Sąd Najwyższy wskazał, że ujawniona w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżność znalazła też wyraz w piśmiennictwie. Stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w sprawach III CZP 45/10 i III CZP 44/12, zgodnie z którym następca prawny osoby, na rzecz której wpisane jest prawo w księdze wieczystej, nie należy do kręgu uczestników postępowania wieczystoksięgowego w sprawie o wpis obciążenia tego prawa także wtedy, gdy jego następstwo wynika z dokumentów złożonych w aktach księgi wieczystej i został dokonany wpis ostrzeżenia o niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, zostało uznane przez znaczną część doktryny za zbyt restrykcyjne i nie wyeliminowało wątpliwości dotyczących statusu spadkobierców uczestników zmarłych w toku postępowania wieczystoksięgowego.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie opowiedział się za poglądem, że śmierć uczestnika postępowania w toku postępowania wieczystoksięgowego powinna skutkować, po dokonaniu wpisu, obowiązkiem zawieszenia postępowania, a następnie jego podjęcia z udziałem spadkobierców zmarłego uczestnika, których należy kwalifikować jako uczestników postępowania w rozumieniu art. 626¹ § 2 k.p.c.

A.T.

III CZP 26/18

„Czy od postanowienia rozstrzygającego co do istoty postępowanie o wpis w księdze wieczystej, wydanego przez asesora sądowego, który nie uzyskał jeszcze prawa do pełnienia obowiązków sędziego, przysługuje środek odwoławczy w postaci apelacji, czy też środek zaskarżenia w postaci skargi na orzeczenie referendarza?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 9 lutego 2018 r., II Ca 2639/17, G. Buła, K. Biernat-Jarek, K. Lisek)

Przedstawione zagadnienie prawne związane jest z ponownie wprowadzoną do polskiego porządku prawnego instytucją asesora sądowego w sądownictwie powszechnym. Podejmowanie czynności w zakresie dokonywania wpisów w księgach wieczystych lub odmowa ich dokonania stanowi wykonywanie zadań z zakresu ochrony prawnej, a nie z zakresu sprawowania wymiaru sprawiedliwości. W kontekście niekwestionowania w istniejącym porządku prawnym możliwości wykonywania tych czynności przez referendarzy sądowych, którzy w ogóle nie mogą wykonywać zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, a którzy w większości wydziałów ksiąg wieczystych są jedynymi orzekającymi, należy stwierdzić, że kwestia ta nie budzi istotnych wątpliwości. Z art. 106i u.s.p. wynika, że asesor sądowy może z pewnymi ograniczeniami wykonywać zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości od chwili uzyskania prawa do pełnienia obowiązków sędziego. W tym okresie może również, jak sędziowie, wykonywać zadania z zakresu ochrony prawnej powierzone sądom powszechnym. W okresie od mianowania i objęcia stanowiska do czasu uzyskania prawa pełnienia obowiązków sędziego asesor sądowy może jedynie wykonywać zadania z zakresu ochrony prawnej.

Na tle tych uregulowań, a także braku jakiegokolwiek powiązania ich z przepisami kodeksu postępowania cywilnego powstają wątpliwości co do charakteru orzeczeń wydawanych przez asesorów sądowych w okresie, gdy nie pełnią jeszcze obowiązków sędziego, a także rodzaju środków zaskarżenia, które od nich przysługują. Możliwe jest stanowisko, że asesor sądowy do czasu uzyskania tzw. *votum*, czyli prawnej i skutecznej możliwości wykonywania obowiązków sędziego, wykonuje czynności z zakresu ochrony prawnej na takich samych zasadach jak sędziowie, a w konsekwencji, że od wydawanych przez asesorów sądo-

wych orzeczeń i zarządzeń przysługują środki odwoławcze (apelacje, zażalenia) takie same jak od orzeczeń wydawanych przez sędziego (a w istocie przez sąd, w skład którego wchodzi sędziowie). Stanowisko to opiera się głównie na wnioskach wynikających z przepisów ustawy ustrojowej, natomiast do odmiennych wniosków można dojść analizując przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

Oczywiste jest, że Prawo o ustroju sądów powszechnych (art. 2 § 1a i § 2a w związku z art. 106i § 10) dopuszcza możliwość wykonywania zadań z zakresu ochrony prawnej, zarówno przez sędziów, jak i przez asesorów, przy czym w okresie pozostawania bez *votum*, są to jedyne zadania, jakie mogą w sądach powszechnych wykonywać asesory. Oznacza to, że w okresie od mianowania na stanowisko asesora do chwili uzyskania prawa wykonywania obowiązków sędziego uprawnienia asesorów sądowych pokrywają się z uprawnieniami, jakie mają referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi. Racją jest, że z przepisów kodeksu postępowania cywilnego nie wynika zróżnicowanie środków zaskarżenia, od tego jaki był skład sądu, który je wydał, a w szczególności, czy w jego składzie zasiadał sędzia czy asesor, czy też osoby te wraz z ławnikami. Orzeczenia mogą być jednak wydawane w określonych przypadkach także przez inne organy, jak referendarze sądowi (art. 47¹ k.p.c.) czy komornicy (art. 758 k.p.c.). Gdy orzeczenie (w zasadzie wyłącznie postanowienie lub wpis) nie jest wydawane przez sąd, kodeks postępowania cywilnego przewiduje inne środki zaskarżenia niż środki odwoławcze, w szczególności skargę na orzeczenie referendarza (art. 398²² k.p.c.) lub skargę na czynności komornika (art. 767 §1 k.p.c.). Jeśli zatem środek zaskarżenia uzależniony jest od rodzaju organu sądowego, który je wydał, przy czym środki odwoławcze zastrzeżone są dla orzeczeń wydawanych przez sądy, to należy rozważyć uregulowania dotyczące składu sądu orzekającego w postępowaniu cywilnym.

O.M.P.

*

III CZP 27/18

„Czy spółdzielnia mieszkaniowa, zarządzająca nieruchomością i położonym na niej budynkiem, w którym znajduje się lokal zaj-

mowany przez osobę, wobec której wydano prawomocny wyrok nakazujący jego opuszczenie i opróżnienie, posiada legitymację do wystąpienia przeciwko gminie z powództwem o odszkodowanie za nieprzydzielenie lokalu socjalnego na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1610) w związku z art. 417 k.c., w sytuacji gdy spółdzielnia nie posiada tytułu prawno-rzeczowego (nie jest właścicielem, współwłaścicielem, użytkownikiem ani użytkownikiem wieczystym) do nieruchomości lub części nieruchomości, o której mowa powyżej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 28 września 2017 r., IV Ca 1088/17, M. Jabłoński, A. Wrembel-Woźniak, A. Jacaszek)

Sąd Okręgowy wskazał, że w judykaturze przyjmuje się, iż roszczenie objęte dyspozycją wskazanego przepisu jest roszczeniem o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym określonym w art. 417 k.c., zatem przepis ten nie wprowadza samodzielnej podstawy odszkodowawczej gminy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2006 r., III CZP 21/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 22, oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 kwietnia 2010 r., P 1/08, OTK-A 2010, nr 4, poz. 33). Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie praw lokatorów, przez pojęcie „właściciel” należy rozumieć wynajmującego lub inną osobę, z którą wiąże lokatora stosunek prawny uprawniający go do używania lokalu. Przepis ten odrywa pojęcie właściciela od stosunków prawa rzeczowego, przenosząc je na grunt prawa zobowiązań. W konsekwencji właścicielem w rozumieniu ustawy może być nie tylko osoba, której przysługuje prawo własności albo użytkowania wieczystego nieruchomości, na której znajduje się lokal (względnie, prawo odrębnej własności tego lokalu lub spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu), lecz każdy, kto zawiera umowę najmu jako wynajmujący lub oddaje lokal do używania na podstawie innego tytułu prawnego. Za właściciela w rozumieniu tej ustawy należy uznać także wynajmującego, któremu nie przysługuje żaden tytuł prawny do lokalu (wyrok z dnia 19 stycznia 2006 r., IV CK 336/05, BSN 2006, nr 4, s.10).

Sąd drugiej instancji podniósł, że do czasu wydania uchwały z dnia 15 maja 2013 r., III CZP 23/13 (OSNC 2013, nr 11, poz. 122) kwestia legitymacji spółdzielni mieszkaniowej do dochodzenia odszkodowania na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy o ochronie praw lokatorów, w sytuacji, w której spółdzielnia nie miała uregulowanego prawnorzeczowego tytułu do nieruchomości, nie była sporna. Wskazał jednak, że w rozpoznawanej sprawie istnieją podstawy prawne do zarządzania nieruchomościami, które zostały oddane spółdzielni w posiadanie za opłatą. Spółdzielnia jest zatem posiadaczem zależnym w dobrej wierze. Sąd Okręgowy zastrzegł przy tym, że spółdzielnia nie może być uznawana za właściciela w rozumieniu prawnorzeczowym.

M.M.

*

III CZP 28/18

„Czy w trybie art. 759 § 2 k.p.c. dopuszczalna jest zmiana przez sąd prawomocnego i wykonanego już postanowienia komornika sądowego w przedmiocie orzeczenia o kosztach postępowania egzekucyjnego w celu usunięcia spostrzeżonych uchybień polegających na doliczeniu przez komornika do opłaty egzekucyjnej stawki podatku od towarów i usług?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2017 r., II Cz 1390/17, T. Żak, B. Woźniak, A. Śliwa)

Sąd drugiej instancji przypomniał, że w uchwale z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 58) Sąd Najwyższy pozytywnie rozstrzygnął wskazane zagadnienie, stwierdzając, iż sąd może na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. z urzędu zmienić prawomocne postanowienie komornika, którym wadliwie ustalono wysokość opłaty egzekucyjnej. Sąd Najwyższy podkreślił, że podstawowym celem i funkcją nadzoru judykacyjnego sprawowanego przez sąd z urzędu jest zapewnienie legalizmu w działaniach komornika, który jako funkcjonariusz publiczny jest uprawniony do stosowania przewidzianych w ustawie środków przymusu w celu zapewnienia wykonania orzeczeń sądowych. Prawomocne postanowienie komornika nie korzysta ze wszystkich atrybutów prawo-

mocności, jakie zostały przyznane orzeczeniom sądu, dlatego należy dać prymat zasadzie legalności działań komornika.

Sąd Okręgowy wskazał jednak, że kontrowersje w tym przedmiocie nie ustały, a spór został wręcz zaostrzony. Zarówno w piśmiennictwie, jak i w orzecznictwie sądów powszechnych nadal występują rozbieżne poglądy. Biorąc pod uwagę stanowiska doktryny, Sąd drugiej instancji skłonił się do negatywnej odpowiedzi na postawione pytanie, taką bowiem ingerencję wyłącza już sama prawomocność postanowienia komornika, a ponadto byłaby ona w rzeczywistości iluzoryczna, skoro na tej drodze nie można by już odwrócić skutków wywołanych realizacją postanowienia komornika. Ponadto taka ingerencja sądu narusza jedną z fundamentalnych zasad postępowania cywilnego, w tym postępowania egzekucyjnego – zasadę dyspozycyjności, wobec której art. 759 § 2 k.p.c. ma charakter wyjątku, którego nie należy rozszerzać; skoro uprawniony nie korzysta z przysługującego mu środka zaskarżenia, to powinien liczyć się z negatywnymi konsekwencjami procesowymi, a ewentualna szkoda poniesiona przez dłużnika lub wierzyciela nie narusza interesu publicznego.

Jeżeli z niezgodnego z prawem działania lub zaniechania komornika wynikła szkoda, to poszkodowany może dochodzić jej naprawienia, nie ma zatem potrzeby wprowadzania do obrotu prawnego rozstrzygnięć sądowych, które z tego punktu widzenia są zbędne i nie wywołują żadnych skutków materialnoprawnych. Na podstawie orzeczenia sądu zmieniającego lub uchylającego czynność komornika nie można doprowadzić do zwrotu nienależnie pobranych kosztów, np. doliczonego podatku od towarów i usług; jedynym sposobem uzyskania zwrotu jest wytoczenie powództwa odszkodowawczego.

Sąd Okręgowy podkreślił również, że taka ingerencja prowadzi do naruszenia pewności obrotu prawnego i będzie ona możliwa bez żadnych granic czasowych, nawet po wielu latach.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Ułożenie stosunku prawnego w ten sposób, że strony wskazują inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania tego zobowiązania jest zgodne z zasadą swobody umów (art. 353¹ k.c.). Modyfikacja taka dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania, przez co nie powoduje zmiany waluty wierzytelności.

(wyrok z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, G. Misiurek, M. Kocon, M. Romańska, M.Pr.Bank. 2012, nr 9, s. 21)

Jeżeli podstawą wpisu hipoteki oznaczonej w walucie obcej jest umowa kredytu wyrażonego także w tej walucie, natomiast spłatę kredytu ustalono w walucie polskiej, to dłużnik hipoteczny, nie będący dłużnikiem osobistym, obowiązany jest spłacić swoje zobowiązanie rzeczowe także w walucie polskiej.

(wyrok z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14, T. Bielska-Sobkowicz, I.Gromska-Szuster, W. Katner., niepubl.)

Glosa

Daniela Krajewskiego, Monitor Prawniczy 2017, nr 21, s. 1163 (część I);
Monitor Prawniczy 2017, nr 22, s. 1219 (część II)

Glosa ma charakter krytyczny.

Uwagi autora skoncentrowały się na analizie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14. Komentator wskazał, że

stanowisko w nim zajęte stanowi powielenie wywodów zwartych w wyroku z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, w związku z czym rozważania zawarte w glosie obejmują oba wskazane orzeczenia.

Autor przedstawił szeroką analizę orzecznictwa i piśmiennictwa w zakresie pojęcia kredytu denominowanego, pojęcia zobowiązania, problematyki umowy kredytu denominowanego i tzw. ustawy anyspredowej oraz pojęcia „oddania do dyspozycji”, o którym mowa w art. 69 ust 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1876). Glosator omówił też problem braku rzeczywistego posiadania przez banki waluty, do której denominowany był kredyt i pozorności zamiaru banku od „oddania do dyspozycji” franków szwajcarskich ze względu na brak realnej waluty. Wskazał, że instytucje finansowe nie posiadały w swoich zasobach wystarczającej ilości franków szwajcarskich, aby móc obsłużyć masową akcją kredytową tzw. frankowiczów, tylko zabezpieczały ich posiadanie za pomocą instrumentów pochodnych.

Glosator wskazał, że wywody przedstawione przez Sąd Najwyższy są wewnętrznie sprzeczne. Na początku swoich rozważań Sąd Najwyższy stwierdził, że strony wyraziły wierzitelność w walucie obcej, aby w dalszej części uzasadnienia temu zaprzeczyć, uznając, iż od początku strony umowy kredytowej wyraziły wierzitelność, zabezpieczoną hipotecznie, we frankach szwajcarskich, a więc w walucie obcej i w takiej walucie ustanowione zostały hipoteki. Uzasadnienie zawiera następnie stwierdzenie, że jeżeli dłużnik, zgodnie z umową, ma spełnić świadczenie w walucie polskiej, nie ma zastosowania art. 358 k.c., gdyż przewiduje on dla dłużnika prawo wyboru waluty spełnienia świadczenia tylko wtedy, gdy przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, a w sytuacji opisanej wyżej, zobowiązanie dłużnika do spłaty kredytu wyrażone jest w walucie polskiej. W ocenie glosatora, jeżeli zdaniem Sądu Najwyższego dopuszczalne było, aby na podstawie art. 353¹ k.c. tak ułożyć stosunek prawny, aby strony mogły określić w umowie inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania zobowiązania, a takie ułożenie w powiązaniu z wyznaczonymi prawami i skorelowanymi z nimi obowiązkami stron nie wpływało na walutę zobowiązania, to art. 358 k.c. powinien mieć zastosowanie. Autor wskazał, że Sąd Najwyższy nie dopuścił jednak takiej możliwości, przedmiotem zobowiązania nie była

więc suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, lecz w walucie polskiej. Tym samym pośrednio przyznał, że walutą takiego zobowiązania jest waluta polska, a nie obca. Z kolei skoro walutą zobowiązania była waluta polska, to nie było również innej możliwości jak konstatacja, że w także wierzycielność banku musiała zostać wyrażona w polskiej walucie.

Zdaniem komentatora, Sąd Najwyższy dokonał błędnej interpretacji istoty kredytu denominowanego oraz nietrafnie przyjął, że na zasadzie swobody umów doszło w nim do rozróżnienia między walutą zaciągnięcia zobowiązania, a walutą jego wykonania. Autor wskazał, że jest to spowodowane niezrozumieniem natury takiego kredytu i mylnym jego postrzeganiem w kontekście art. 358 k.c. Stwierdził, że art. 358 k.c., po zmianach, które weszły w życie w 2009 r., nie ma w ogóle zastosowania do typowej umowy kredytu denominowanego. Przedmiotem zobowiązania w takiej umowie jest waluta polska, a nie suma pieniężna wyrażona w walucie obcej. Skoro z łączącej strony umowy wynika, że wykonanie zobowiązania pieniężnego ma nastąpić w złotych, to właśnie w takiej walucie dłużnik powinien świadczyć, a wierzyciel tylko o taką walutę może go pozywać. Przysługująca wierzycielowi wierzycielność ma więc charakter złotowy, a nie walutowy, zatem także samo zobowiązanie ma taki charakter.

Z treści art. 354 k.c. wynika, że wykonanie zobowiązania pieniężnego powinno nastąpić zgodnie z jego treścią. Zasada ta obejmuje również walutę, w jakiej dokonywana jest zapłata. Zdaniem glosatora, waluty zobowiązania nie zmienia przyznanie dłużnikowi upoważnienia przemiennego do spłaty kredytu w walucie, do której kredyt był denominowany lub indeksowany. Upoważnienie takie stwarza tylko możliwość zaspokojenia interesu banku za pomocą innego świadczenia niż dłużne, ale nie wpływa na walutę samego zobowiązania.

Zastrzeżenie umowne, zgodnie z którym wykonanie zobowiązania wyrażonego w walucie obcej może nastąpić jedynie w takiej walucie, określane jest jako klauzula efektywnej zapłaty. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c., zastrzeżenie efektywnej zapłaty w walucie obcej może wynikać z treści czynności prawnej, ustawy albo orzeczenia sądowego będącego źródłem zobowiązania. Dotyczy ono zatem wyłącznie takich umów, w których zobowiązanie wyrażone zostało w walucie obcej. Tymczasem w typowej umowie o kredyt denominowany zobowiązanie zostało wy-

rażone w walucie polskiej. Kredyt denominowany nie jest więc długiem walutowym bez klauzuli efektywnej zapłaty, ale długiem złotowym.

Głosę aprobowującą do wyroku z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14, opublikował Ł. Przyborowski (M.Pr.Bank. 2017, nr 12, s. 42)

R.N.

*

Nagroda wypłacona sportowcowi w ramach tzw. umowy sponsorskiej za zdobycie medalu olimpijskiego stanowi jego majątek osobisty.

(wyrok z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 515/12, A. Górski, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 2, poz. 17; OSP 2014, nr 3, poz. 29; OSP 2014 nr 12, poz. 118; BSN 2013, nr 7, s. 16; MoP 2014, nr 3, s. 145; Rej. 2013, nr 9, s. 172; Rej. 2014, nr 1, s. 174)

Glosa

Katarzyny Stepień, Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały 2017, nr 1, s. 231

Glosa ma charakter aprobowujący.

Autorka zaaprobowwała orzeczenie Sądu Najwyższego ze względu na niedopuszczalność wyłączenia przez małżonków zastosowania art. 31 § 1 i art. 33 k.r.o. przez dokonanie wydatku z majątku wspólnego małżonków na majątki osobiste. Sądy orzekające w omawianej sprawie zasadnie uznały, że kontrakt zawarty przez powoda i przedsiębiorcę R. był postacią tzw. umowy sponsorskiej i na tej podstawie powód miał otrzymywać wynagrodzenie (podstawowe) w zamian za reklamowanie wyrobów sponsora, a według załącznika do umowy – odzież i obuwie sportowe oraz „nagrody za osiągnięcia sportowe.”

Glosatorka dokonała analizy pojęć „nagroda” i „osobiste osiągnięcia”. Podkreśliła, że zgodnie z art. 33 pkt 8 k.r.o. do majątku osobistego każdego z małżonków należą przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za jego osobiste osiągnięcia. Sąd Najwyższy, nawiązując do postanowienia z 24 marca 1975 r., III CRN 3/75 (OSP i KA 1976, nr 9, poz. 174), podzielił pogląd, utrwalony też w doktrynie, że nie są nagro-

dami w znaczeniu przyjętym w art. 33 pkt 8 k.r.o. tzw. nagrody pracownicze. Gratyfikacja „osobistych osiągnięć”, o której mowa w art. 33 pkt 8 k.r.o., powinna być związana w szczególności z wysiłkiem twórczym lub uzdolnieniem nagrodzonego (nagroda naukowa, artystyczna, literacka, techniczna, uzyskana na konkursach), zatem nagroda otrzymana przez sportowca powinna podlegać zaliczeniu do majątku osobistego nagrodzonego. Podkreśliła także, co było przedmiotem umowy sponsorskiej. Wskazała, że mimo oświadczeń woli powoda i wyrażenia przez niego zgody na przeznaczenie otrzymywanych świadczeń pieniężnych z nagród na certyfikaty depozytowe, nie stanowi to o przekształceniu ich z majątku osobistego, jakim były od otrzymania, w majątek wspólny małżonków. Autorka podzieliła zdanie Sądu Najwyższego, że jest to wybitne i wyjątkowe osiągnięcie uwarunkowane ponadprzeciętnym talentem i nadzwyczajnymi wysiłkami treningowymi. Podkreśliła, że nieprzeciętność osiągnięć osobistych sportowca i gratyfikacja za nie musi być określona w sposób wyjątkowy i inny niż premia wynikająca z wykonywania pracy i w tym wypadku była to nagroda za wyjątkowe osiągnięcie w postaci zdobycia medalu olimpijskiego.

Glosy do komentowanego wyroku opracowali także: M. Nazar (OSP 2014, nr 3, poz. 29), M. Zuchowicz (Pal. 2014, nr 7–8, s. 162) oraz A. Lutkiewicz-Rucińska (OSP 2014, nr 12, poz. 118), a także W. Robaczyński (Studia Prawno-Ekonomiczne 2014, t. 93, s. 115).

J.S.

*

Wartość gospodarstwa rolnego przekazanego spadkobiercy (następcy) w drodze umowy zawartej w trybie art. 52 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140 ze zm.) nie podlega zaliczeniu na należną temu spadkobiercy schedę spadkową na podstawie art. 1039 k.c.

(uchwała z dnia 7 lutego 2014 r., III CZP 114/13, K. Strzelczyk, B. Mysza, M. Romańska, OSNC 2014, nr 12, poz. 118; BSN 2014, nr 2, s. 8; Rej. 2014, nr 2, s. 159; Rej. 2014, nr 4, s. 167; NPN 2014, nr 1, s. 120)

Glosa

Pawła Zdanikowskiego, *Palestra* 2017, nr 10, s. 89

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Komentator z aprobatą odniósł się do ustalonego szerokiego pojęcia darowizny przewidzianej w art. 1039 § 1 k.c. W tym zakresie uchwała wpisuje się w utrwaloną w orzecznictwie linię orzecznictwa przyjmującą, że zaliczeniu na schedę spadkową podlegają wszelkie przysporzenia dokonane pod tytułem darmym, które za życia spadkodawcy przeszły z jego majątku do majątku spadkobiercy. Uznał za trafne stwierdzenie, że chociaż umowa przekazania gospodarstwa rolnego nie może być uznana za darowiznę, w pewnym zakresie zbliża się do niej. Zarzucił jednak, że w różnicowaniu ich charakteru prawnego Sąd Najwyższy poszedł za daleko.

Autor podniósł, że stanowisko Sądu Najwyższego opiera się na mechanicznym powiązaniu przekazania gospodarstwa z przyznaniem świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolnikowi. Zdaniem glosatora, intencją ustawodawcy było skłonienie rolników do zaprzestania prowadzenia gospodarstwa, a nie wpływanie na wybór następcy. Uznał, że uchwała pomija społeczno-gospodarczy kontekst przekazywania gospodarstw, gdyż dla większości rolników przekazanie gospodarstwa było przede wszystkim formą pokoleniowej akumulacji majątku rodzinnego, a nie sposobem uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Autor przestrzegł także, że uchwała może stanowić inspirację wydawania rozstrzygnięć, których słuszność może być dyskusyjna. Jego zdaniem, trudno będzie wytłumaczyć potencjalnym uczestnikom postępowań działowych, dlaczego następca będący jednocześnie jednym z kilku spadkobierców, który za życia spadkodawcy uzyskał z reguły najcenniejszy składnik majątku, będzie następnie uczestniczył w dziele spadku po rolniku na takich samych zasadach jak pozostali spadkobiercy, którzy nie zostali wyposażeni w ogóle albo w istotnie mniejszym stopniu.

M.M.

*

Do obniżenia na podstawie art. 362 k.c. odszkodowania należnego małoletniemu, który ze względu na wiek nie ponosi odpowie-

działności, można – gdy wymagają tego zasady współżycia społecznego – stosować przez analogię art. 428 k.c.

(wyrok z dnia 19 marca 2014 r., I CSK 295/13, T. Wiśniewski, W. Katner, I. Koper, OSNC 2015, nr 3, poz. 34; BSN 2014, nr 7, s. 10; Rej. 2014, nr 9, s. 168; MoP 2015, nr 9, s. 484)

Glosa

Pauliny Chmielnickiej, *Studia Iuridica Lublinensia* 2017, tom XXVI, s. 169

Glosa ma charakter aprobujący.

Istota problemu poruszonego w glosowanym orzeczeniu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy przyczynienie się małoletniej poszkodowanej do powstania szkody może uzasadniać obniżenie należnego jej odszkodowania. Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy, niemożność przypisania poszkodowanej winy nie wyłącza możliwości kwalifikowania jej zachowania jako obiektywnie nieprawidłowego, niemniej jednak, pomimo obiektywnie nieprawidłowego zachowania poszkodowanej, obniżenie odszkodowania może niekiedy pozostawać w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Chociaż art. 362 k.c. nie odwołuje się wprost do klauzuli generalnej zasad współżycia społecznego, w wyjątkowych wypadkach należy dopuścić skorzystanie przez sąd z możliwości odstąpienia od zmniejszenia odszkodowania.

Glosatorka zaakceptowała stanowisko Sądu Najwyższego, że obniżenie na podstawie art. 362 k.c. odszkodowania należnego małoletniemu, który z powodu wieku nie ponosi odpowiedzialności za szkodę, można rozważać stosując w drodze analogii art. 428 k.c. Za takim rozwiązaniem przemawia podobieństwo objętych tymi przepisami regulacji, wyrażające się w tym, że w obu przypadkach chodzi o częściowe naprawienie szkody, a u ich podstaw leży zasada słuszności.

A.G.

*

W razie zawarcia umowy spółki jawnej w zwykłej formie pisemnej, w której wspólnik zobowiązał się do wniesienia tytułem

wkładu własności nieruchomości, konieczne jest zawarcie – po zarejestrowaniu spółki – odrębnej umowy w formie aktu notarialnego przenoszącej własność tej nieruchomości na rzecz spółki.

(postanowienie z dnia 14 stycznia 2015 r., II CSK 85/14, H. Pietrzowski, K. Tyczka-Rote, J. Grela, OSNC 2016, nr 1, poz. 10; OSP 2016, nr 1, poz. 10; BSN 2015, nr 3, s. 10; NPN 2015, nr 2, s. 107)

Glosa

Konrada Barańskiego, Krakowski Przegląd Notarialny 2017, nr 4, s. 95

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor wskazał, że Sąd Najwyższy w glosowanym orzeczeniu przyjął za dopuszczalne zawarcie umowy spółki jawnej w formie zwykłej pisemnej, nawet jeżeli przedmiotem wkładu jest nieruchomość, z tym zastrzeżeniem, iż po rejestracji konieczne jest zawarcie umowy przenoszącej własność tej nieruchomości na spółkę. Za tym stanowiskiem przemawiają uproszczone regulacje prawne dotyczące tworzenia i funkcjonowania spółki jawnej i wprowadzona przez ustawodawcę zwykła forma pisemna zawiązująca spółkę.

Zdaniem glosatora, argumenty powołane przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia nie mają oparcia w przepisach prawa. Podkreślił, że wyrażony przez Sąd Najwyższy pogląd nie jest spójny z zasadami obrotu nieruchomościami obowiązującymi w polskim prawie. W jego ocenie, regulacja formy umowy spółki w kodeksie spółek handlowych nie jest kompletna i wyczerpująca, za czym przemawia treść art. 49. Z przepisu tego wynika, że jeżeli wspólnik zobowiązał się wnieść tytułem wkładu do spółki rzeczy (inne niż pieniądze), do jego obowiązku świadczenia stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży. To z kolei prowadzi do wniosku, że do oświadczenia woli wspólnika obejmującego zobowiązanie do wniesienia wkładu do spółki należy stosować przepisy o formie czynności prawnej, tak jak przy umowie sprzedaży.

W konkluzji autor zajął stanowisko, że umowa spółki obejmująca zobowiązanie wspólnika do wniesienia wkładu w postaci prawa własności nieruchomości powinna być zawarta w formie aktu notarialnego, a zobowiązanie to nie może być zawarte w odrębnym dokumencie. Tworzona spółka z chwilą wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego

jest uprawniona i zobowiązana do nabycia przedmiotu wkładu, wpis do rejestru przedsiębiorców stanowi ustawową przesłankę ważności i skuteczności czynności prawnej (*conditio iuris*), a spółka ze względu na brak odmiennych postanowień nabywa własność nieruchomości z chwilą wpisu do rejestru.

Podniósł, że notariusz nie może zamieścić w umowie spółki wniosku o wpis w dziale II ani w dziale III księgi wieczystej. Sąd rejonowy dokonujący wpisu spółki do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego powinien zawiadomić sąd właściwy do prowadzenia księgi wieczystej o tym, że nastąpiła zmiana właściciela nieruchomości, a następnie sąd wieczystoksięgowy powinien wezwać spółkę, by ujawniła przysługujące jej prawo własności w księdze wieczystej.

Glosy krytyczne opracowali J. Grykiel (Rej. 2016, nr 2) i Z. Kuniewicz (OSP 2016, nr 10, poz. 96), natomiast częściowo krytyczną A. Szlęzak (OSP 2016, nr 10, poz. 96).

K.G.

*

Dla oceny krzywdy doznanej przez osobę pozostającą w stanie wegetatywnym na skutek „śpiączki mózgowej” i wysokości zadośćuczynienia należy przyjąć kryteria obiektywne. Brak wewnętrznych odczuć cierpień fizycznych i psychicznych, poczucia nieprzydatności i niemożności korzystania z życia nie może prowadzić do pozbawienia takiej osoby zadośćuczynienia.

(wyrok z dnia 16 kwietnia 2015 r., I CSK 434/14, A. Górski, M. Bączyk, I. Koper, niepubl.)

Glosa

Mirosława Nesterowicza, Prawo medyczne. Komentarze i glosy do orzeczeń sądowych, Warszawa 2017, s. 753

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor uznał za trafne rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego, który opierając się na kryteriach i przesłankach zadośćuczynienia ustalonych od lat w orzecznictwie – począwszy od uchwały z dnia 8 grudnia 1973 r.,

III CZP 37/73 (OSNCP 1974, nr 9, poz. 145) – stwierdził, że prawo do zadośćuczynienia nie jest zależne od możliwości oceny przez osobę poszkodowaną rozmiaru doznanej krzywdy i możliwości poznania sposobu odczuwania krzywdy przez tę osobę. Komentator zgodził się z tezą, że oparcie się na obiektywnych kryteriach oceny rozmiaru krzywdy pozwala, w razie zaistnienia przesłanek określonych w art. 445 § 1 k.c., przyznać odpowiednie zadośćuczynienie osobom, które ze względu na wiek lub stan psychiczny nie zdają sobie w pełni sprawy z doznanej krzywdy i nie potrafią ocenić jej rozmiaru.

Autor glosy omówił glosowane orzeczenie także w opracowaniu „Zadośćuczynienie pieniężne na rzecz poszkodowanych w stanie wegetatywnym na skutek śpiączki mózgowej (na tle wyroku Sądu Najwyższego z 16.04.2015 r., I CSK 434/15)” (PS 2016, nr 6, s. 21). Omówiła je również B. Janiszewska w opracowaniu „O ustalaniu wysokości zadośćuczynienia za krzywdę” (MoP 2015, nr 23, s. 1269).

M.M.

*

Pełnomocnictwo do zabezpieczenia nie wyłącza obowiązku pełnomocnika uwzględniania interesu prawnego mocodawcy.

(wyrok z dnia 28 maja 2015 r., III CSK 330/14, I. Gromska-Szuster, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC 2016, nr 5, poz. 62; BSN 2015, nr 8, s. 11; M.Pr.Bank. 2017, nr 1, s. 23)

Glosa

Pawła Widerskiego, Monitor Prawniczy 2017, nr 23, s. 1283

Glosa ma zasadniczo charakter aprobujący.

Zdaniem autora, teza komentowanego wyroku jest trafna i zasługuje na aprobatę, jednak krytycznie należy odnieść się do jej uzasadnienia, które jest niewystarczające, ponieważ nie zostały rozstrzygnięte wszystkie istotne problemy pełnomocnictwa do zabezpieczenia.

Glosator wskazał, że Sąd Najwyższy w zasadzie nie rozważył kwestii dopuszczalności pełnomocnictwa do zabezpieczenia, przyjmując, że użycie pełnomocnictwa jako sposobu zabezpieczenia wierzytelności jest

dopuszczalne. Argumentacja w tym zakresie zawarta w uzasadnieniu komentowanego orzeczenia jest nieprzekonywująca, gdyż Sąd Najwyższy wskazał jedynie, że za pełnomocnictwem do zabezpieczenia przemawia brak wyraźnego zakazu ustawowego oraz istnienie pełnomocnictw nieodwoalnych i niegasnących pomimo śmierci mocodawcy. W ocenie autora, brak wyraźnego przepisu zakazującego udzielania pełnomocnictwa do zabezpieczenia nie oznacza, że czynność prawna udzielenia pełnomocnictwa w celu zabezpieczenia wierzytelności nie może być sprzeczna z ustawą w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. Nie można utożsamiać pełnomocnictwa nieodwoalnego i niegasnącego pomimo śmierci mocodawcy z pełnomocnictwem udzielonym w celu zabezpieczenia wierzytelności. Nie każde pełnomocnictwo nieodwoalne i niegasnące pomimo śmierci mocodawcy musi być automatycznie pełnomocnictwem do zabezpieczenia, a zarazem pełnomocnictwo do zabezpieczenia nie musi być także pełnomocnictwem nieodwoalnym i niegasnącym pomimo śmierci mocodawcy.

Analizując tezę komentowanego wyroku autor wskazał, że Sąd Najwyższy, wychodząc z założenia, iż przy udzieleniu pełnomocnictwa do zabezpieczenia może dojść do konfliktu interesów – powinności pełnomocnika działania w interesie mocodawcy i woli pełnomocnika działania we własnym interesie – trafnie uznał, że w wypadku takiego pełnomocnictwa pełnomocnik ma przede wszystkim dążyć do realizacji funkcji zabezpieczenia oraz własnego interesu, powinien jednak w najszerszym możliwym zakresie chronić też interes mocodawcy. Wbrew jednak stanowisku Sądu Najwyższego, ewentualny konflikt interesów może pojawić się nie przy udzieleniu pełnomocnictwa do zabezpieczenia, kiedy pomimo zasadniczo odmiennej motywacji, mocodawca i pełnomocnik mają wspólny cel w postaci ustanowienia zabezpieczenia wierzytelności, lecz na etapie realizowania wierzycielskich uprawnień przez pełnomocnika, ponieważ skorzystanie z umocowania przez pełnomocnika w celu zaspokojenia wierzytelności na ogół nie będzie zgodne z aktualną wolą mocodawcy, nie będzie więc leżało w aktualnym interesie mocodawcy.

W ocenie autora, taki następczy konflikt interesów nie ma doniosłego znaczenia w kontekście udzielenia pełnomocnictwa, a w szczególności nie powoduje jego wadliwości. Mocodawca – dłużnik, wyrażając wolę

udzielania pełnomocnictwa w celu zabezpieczenia wierzytelności, jednocześnie obejmuje nią zgodę na przyszłą realizację zabezpieczenia przez pełnomocnika – wierzyciela, jeżeli pojawią się ku temu podstawy.

Głosowany wyrok został omówiony przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank 2016, nr 2, s. 50) oraz przez A. Grebieniową (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2016, s. 28).

R.N.

*

1. Roszczenie wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o wypłatę dywidendy nie jest roszczeniem o świadczenie okresowe.

2. W okresie likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, do czasu spłaty jej zobowiązań, nie jest dopuszczalne dokonywanie wypłat dywidendy, także wtedy, gdy uchwała o podziale zysku została podjęta przed otwarciem likwidacji (art. 275 § 2 k.s.h.).

(uchwała z dnia 18 czerwca 2015 r., III CZP 31/15, Z. Kwaśniewski, *W. Katner, M. Romańska, OSNC 2016, nr 6, poz. 67; BSN 2015, nr 6, s. 5; MPH 2015, nr 2, s. 39; Glosa 2015, nr 4, s. 5; MPH 2016, nr 1, s. 36*)

Glosa

Daniela Setckiego, Studia Iuridica Toruniensia 2017, tom 20, s. 417

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autor zaznaczył, że jego uwagi odnoszą się tylko do pierwszego zagadnienia prawnego, będącego przedmiotem głosowanej uchwały, dotyczącego kwestii, czy roszczenie o wypłatę dywidendy jest świadczeniem okresowym. Podniósł, że w istocie nie dotyka ono wyłącznie problemu charakteru prawnego roszczenia o wypłatę dywidendy, ale decyduje o terminie jego przedawnienia, co jest szczególnie warte uwagi, ponieważ ma doniosłe konsekwencje dla praktyki życia gospodarczego.

Wskazał, że Sąd Najwyższy w komentowanej uchwale przesądził jednorazowy charakter prawny roszczenia o wypłatę dywidendy oraz opowiedział się za brakiem jego związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. W konsekwencji roszczenie o wypłatę dywidendy przedawnia się w ogólnym terminie dziesięcioletnim.

Jego zdaniem, stanowisko Sądu Najwyższego o jednorazowym charakterze roszczenia o wypłatę dywidendy jest trafne. Wskazał, że brak uzasadnionych argumentów prawnych do zaliczenia roszczeń, których regularność powstawania oraz zależność wysokości od upływu czasu jest wątpliwa. Podniósł, że Sąd Najwyższy trafnie wskazał, iż podmiotem uprawnionym z roszczenia o wypłatę dywidendy jest wspólnik; to on, a nie spółka, jest wierzycielem w istniejącym stosunku zobowiązaniowym. Zdaniem glosatora, zasadne jest zwrócenie uwagi, że problem przedawnienia roszczenia o wypłatę dywidendy staje się bardziej złożony, w sytuacji, w której wspólnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest nie osoba fizyczna, lecz jednostka organizacyjna prowadząca działalność gospodarczą.

W konkluzji autor stwierdził, że przedawnienie roszczenia wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o wypłatę dywidendy podlega, co do zasady, dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia, jednak gdy wspólnikiem jest jednostka organizacyjna prowadząca działalność gospodarczą, termin ten wynosi trzy lata ze względu na związek tego roszczenia z prowadzoną przez wspólnika działalnością gospodarczą.

Komentarz do uchwały opracowali O. Kowalewski i E. Ocipińska (MoP 2016, nr 18, s. 26). Omówili ją także: A. Sokołowska w opracowaniu „Charakter roszczenia wspólnika o wypłatę dywidendy. Wypłata dywidendy w okresie likwidacji spółki z o.o. w świetle art. 275 § 2 k.s.h.” (MPH 2015, nr 2, s. 3), P. Popardowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (Glosa 2015, nr 4, s. 5), T. Szczurowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (PUG 2016, nr 3, s. 29) oraz E. Ocipińska w opracowaniu „Charakter roszczenia o wypłatę dywidendy. Wypłata dywidendy w okresie likwidacji spółki” (MPH 2016, nr 1, s. 6).

K.G.

Odwołanie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego może nastąpić przez świadome zniszczenie przez spadkodawcę wypisu tego aktu (art. 946 k.c.).

(postanowienie z dnia 6 sierpnia 2015 r., V CSK 635/14, I. Koper, W. Katner, Z. Kwaśniewski, OSNC 2016, nr 6, poz. 79; OSP 2016, nr 6, poz. 58; BSN 2015, nr 11, s. 13; NPN 2016, nr 1, s. 86; R.Pr. 2016, nr 1, s. 215)

Glosa

Tobiasza Nowakowskiego, Monitor Prawniczy 2017, nr 20, s. 1113

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator wskazał, że dopuszczalność odwołania testamentu notarialnego przez zniszczenie jego wypisu od lat stanowi jedną z najbardziej kontrowersyjnych kwestii współczesnej cywilistyki. Przedstawił analizę normatywną problematyki odwołania testamentu, kwestii zniszczenia testamentu jako przejawu skutecznego jego dowołania oraz wskazał na związane z tym trudności dowodowe.

Zdaniem autora, dopuszczenie przez Sąd Najwyższy możliwości odwołania testamentu notarialnego przez zniszczenie jego wypisu jest nietrafne i zasługuje na krytykę. Pogląd ten trudno podzielić ze względu na to, że Sąd Najwyższy pominął wiele istotnych, kontrowersyjnych kwestii. Przede wszystkim dotyczy to dogłębnej analizy, czy zniszczenie wypisu da się zakwalifikować jako czynność konwencjonalną, a Sąd Najwyższy uznał taką kwalifikację bez jakiegokolwiek próby jej teoretycznego uzasadnienia. Sam fakt, że art. 946 k.c. nie zawiera ograniczeń odnośnie do odwołania testamentu ze względu na formę oraz nadanie przez ustawodawcę wypisowi aktu notarialnego mocy prawnej oryginału, nie stanowią dostatecznego dowodu, że czynność mająca na celu zniszczenie jego wypisu można uznać jako konwencjonalną. Zdaniem glosatora, o kwalifikacji takiej decyduje treść art. 946 k.c., a wykładnia wskazanego przepisu takich wniosków nie nasuwa. Wypis pełni funkcję służebną w stosunku do oryginału aktu notarialnego i nie jest z nim tożsamy.

Glosy aprobujące sporządzili: T. Justyński (OSP 2016, nr 6, poz. 58), G. Wolak (NPN 2016, nr 3, s. 35) oraz M. Niedośpiał (Pał. 2016, nr 11,

s. 89), natomiast głosę krytyczną opracował P. Księżak (Rejent 2016, nr 1, s. 139).

R.N.

*

Spadkobiercom przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie przez zapisobiercę z rzeczy oznaczonej co do tożsamości, stanowiącej przedmiot zapisu zwykłego, za okres do wymagalności roszczenia o wykonanie zapisu.

(uchwała z dnia 27 sierpnia 2015 r., III CZP 46/15, D. Dończyk, A. Owczarek, M. Szulc, OSNC 2016, nr 7–8, poz. 83; BSN 2015, nr 8, s. 7; R.Pr. 2016, nr 1, s. 216)

Glosa

Mariusza Hajduka, Palestra 2017, nr 10, s. 94

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem komentatora, dobra wiara nie może doprowadzić do usprawiedliwienia braku wiedzy co do formy przeniesienia prawa własności do nieruchomości, gdyż przeczy to zasadzie *ignorantia iuris nocet*. Uznał za trafne stanowisko Sądu Najwyższego, że jeżeli spadkodawca wydaje zapisobiercy przedmiot zapisu bez formy w prawie przepisanej, to posiadający nieruchomość czyni to w złej wierze, co powinno prowadzić do przysługiwania pozostałym spadkobiercom roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy oznaczonej co do tożsamości za okres do chwili żądania wykonania zapisu. Glosator zgodził się również z tezą, że możliwe jest w takich sprawach, w konkretnych stanach faktycznych, skorzystanie z konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego określonego w art. 5 k.c.

Głosę aprobującą opracował G. Wolak (Krakowski Przegląd Notarialny 2016, nr 3, s. 137). Komentowaną uchwałę omówili: M. Strus-Wołos w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2016, nr 1–2, s. 190), E. Grebieniow (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2016, s. 126) oraz M. Niedosiał w opracowaniu „Wykładnia art. 977 k.c. – uwagi na tle uchwały

Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2015 roku” (Pal. 2016, nr 13, s. 372).

M.M.

*

Artykuł 594 k.s.h. reguluje odpowiedzialność cywilną za zaniechanie wykonania z winy umyślnej wymienionych w nim obowiązków.

(uchwała z dnia 27 sierpnia 2015 r., III CZP 62/15, D. Dończyk, A. Owczarek, M. Szulc, OSNC 2016 nr 7–8, poz. 84; BSN 2015, nr 8, s. 8; MPH 2016, nr 1, s. 27)

Glosa

Małgorzaty Król-Bogomilskiej, Europejski Przegląd Sądowy 2017, nr 8, s. 46

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autorka wskazała, że mimo iż uchwała dotyczy określenia istoty (charakteru) naruszeń unormowanych w art. 594 k.s.h., zdaje się ledwie dotykać problematyki zasad, według których odpowiedzialność ta ma być stosowana. Zaznaczyła, że Sąd Najwyższy skupił się wyłącznie na kwestii formalnoprawnej związanej z zakwalifikowaniem tych naruszeń do określonej kategorii (i poza tym jeszcze jedynie na kwestii winy) i uznał bez głębszego uzasadnienia prawnego, że art. 594 k.s.h. reguluje odpowiedzialność cywilną za zaniechanie wykonania z winy umyślnej wymienionych w nim obowiązków. Glosatorka podkreśla, że niezależnie od kierunku tego rozstrzygnięcia analiza naruszeń przewidzianych w art. 594 k.s.h. wymaga uwzględnienia kierunków orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka odnoszącego się do kwestii stosowania standardów praw właściwych dla prawa karnego także w postępowaniach dotyczących naruszeń penalizowanych na podstawie uregulowań pozaprawnokarnych.

Autorka przedstawiła spór co do charakteru art. 594 k.s.h. i zaznaczyła, że jedynym punktem oparcia dla tezy o cywilnoprawnym charakterze naruszenia, o którym mowa w art. 594 k.s.h., wydaje się być powołanie się na tryb postępowania cywilnego, jaki – co do zasady – ma

w obecnym stanie prawnym zgodnie z art. 7 u.Krejs. zastosowanie do postępowania przed sądami rejestrowymi, Wskazała, że powołania się na cywilnoprawny charakter procedury stosowanej przez sąd rejestrowy nie można jednak uznać za argument przesądzający cywilnoprawny charakter odpowiedzialności unormowanej w art. 594 k.s.h

Glosatorka zauważyła, że zaliczenie uregulowań dających podstawę do nakładania kar pieniężnych do uregulowań niemających charakteru *stricte* karnego nie powinno zatem tworzyć przeszkody do uznania powinności przestrzegania w takich sprawach standardów praw analogicznych jak w prawie karnym. Stwierdzenie to warto odnieść też do spraw, w których istnieje podstawa do nakładania grzywny na podstawie art. 594 k.s.h.

Komentatorka wskazała, że w uzasadnieniu uchwały brak przekonywującej argumentacji mającej przemawiać za przyjęciem tezy o cywilnoprawnym charakterze odpowiedzialności uregulowanej w art. 594 k.s.h., gdyż Sąd Najwyższy skupił się w zasadzie wyłącznie na wskazaniu przyczyn, dla których nie przyjął tezy o karnoprawnym, wykroczeniowym, dyscyplinarnym i administracyjnym charakterze naruszenia, nie zaś na uzasadnieniu swojej tezy o cywilnoprawnym charakterze omawianej odpowiedzialności. Podkreśliła zarazem, że cenne jest poruszenie problematyki standardów praw, których przestrzeganie jest ważne w toku stosowania prawa operującego karami. Zdaniem autorki glosy, zaliczenie uregulowań dających podstawę do nakładania kar pieniężnych do uregulowań niemających charakteru *stricte* karnego nie powinno tworzyć przeszkody do uznania powinności przestrzegania standardów praw analogicznych jak w prawie karnym.

Glosatorka zauważyła, że za trafne należy uznać przyjęcie przez Sąd Najwyższy tezy, iż stosując odpowiedzialność przewidzianą w art. 594 k.s.h., należy uwzględnić zasadę winy.

Komentarz do orzeczenia opracowali K. Łuczejko i P. Letolc (MoP 2016, nr 18, dodatek, s. 35). Uchwałę omówili także w przeglądach orzecznictwa: P. Popardowski (Glosa 2016, nr 2, s. 10) i T. Szczurowski (PUG 2016, nr 3, s. 34), a także N. Rycki, (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2016, s. 79).

J.S.

Przepis art. 60 § 3 zdanie drugie k.r.o. dotyczy tylko takiego małżonka, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia. Nie ma on zastosowania w stosunku do małżonka, który został uznany za winnego rozkładu pożycia chociażby razem z drugim małżonkiem.

(wyrok z dnia 10 września 2015 r., II CNP 60/14, D. Dończyk, B. Ustjanicz, K. Zawada, niepubl.)

Glosa

Magdaleny Rzewuskiej, Palestra 2017, nr 9, s. 90

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka podkreśliła, że teza omawianego orzeczenia jest poprawna z punktu widzenia wykładni językowej, jednak wątpliwości powoduje uwzględnienie szerszego kontekstu prawnego art. 60 § 3 zdanie drugie k.r.o., przy czym charakter glosy, w tym zakres poruszanej argumentacji, sprawiają, iż część wniosków ma charakter uwag legislacyjnych.

W wyroku stwierdzono, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z prawem w części dotyczącej ustalenia obowiązku alimentacyjnego z powodu naruszenia art. 60 § 3 k.r.o. Wskazano, że przepis ten ma zastosowanie do małżonka, który w ogóle nie został uznany za winnego. W efekcie nie ma on zastosowania w stosunku do małżonka, który został uznany za winnego rozkładu pożycia chociażby z drugim małżonkiem. W ocenie glosatorki, taka interpretacja jest trudna do pogodzenia z aksjologią oraz logiką kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także z obecnymi uwarunkowaniami społecznymi. Tym samym opowiedziała się ona za szerszą interpretacją art. 60 § 3 k.r.o, uwzględniającą również przypadki obopólnej winy małżonków. Podobne stanowisko, w ocenie autorki, można również odnaleźć w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 października 2012 r., SK 27/12 (OTK-A 2012, nr 9, poz. 109) oraz w doktrynie. W aspekcie art. 60 § 3 zdanie drugie k.r.o. wskazano także na możliwość omyłki legislacyjnej polegającej na pominięciu dookreślenia „wyłącznie”, w szczególności w porównaniu z zakresem zastosowania określenia „małżonek niewinny” (art. 60 § 2 i art. 34 § 3 k.r.o.).

Jednak głównym argumentem jest przekonanie autorki, że małżonkowie którzy otrzymali rozwód bez orzeczenia winy powinni być trakto-

wani tak samo jak małżonkowie, których jednakowo uznano za winnych rozkładu pożycia. Na poparcie powołała wiele argumentów natury społecznej, co jednak sprawia, że sformułowane uwagi w dużej mierze mają charakter legislacyjny.

P.F.

*

teza oficjalna

Gotówka należna innej osobie niż upadły, która wpłynęła na rachunek bankowy, może być wydana tej osobie, jeżeli pozostaje w masie upadłości i możliwe jest wydzielenie jej z tej masy.

teza opublikowana w „Monitorze Prawa Bankowego”

Składnikiem mienia w rozumieniu art. 70 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.) może być także kwota pieniężna, która nie przysługiwała upadłemu, a w dalszym ciągu znajduje się w jego posiadaniu i możliwe jest wydzielenie jej z masy upadłości. Chodzi o zindywidualizowanie składnika majątkowego w sposób umożliwiający jego wyodrębnienie z masy upadłości.

(wyrok z dnia 10 września 2015 r., II CSK 536/14, D. Dończyk, B. Ustjanicz, K. Zawada, M.Pr.Bank 2016, nr 11, s. 58)

Glosa

Tomasza Czecha, Monitor Prawa Bankowego 2018, nr 2, s. 41

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego, że środki zgromadzone na rachunku zastrzeżonym powinny być traktowane jako należne uczestnikom konsorcjum, a nie wyłącznie jego liderowi (posiadaczowi tego rachunku), a w konsekwencji, że nie stanowią mienia upadłego lidera w zakresie obejmującym wynagrodzenie innych uczestników. W ocenie glosatora, takie stwierdzenie pozostaje w sprzeczności z podstawowymi

zasadami dotyczącymi umowy rachunku bankowego, która oparta jest na konstrukcji prawnej depozytu nieprawidłowego, co oznacza, że pieniądze wpłacone na rachunek bankowy nie są własnością posiadacza rachunku lub osób trzecich, którym mają zostać wypłacone z rachunku, ale należą do majątku banku, który ten rachunek prowadzi.

Autor podkreślił, że na podstawie art. 70 i nast. Pr.u.n. uczestnik konsorcjum nie mógł domagać się wyłączenia środków pieniężnych zapisanych na rachunku zastrzeżonym z masy upadłości lidera (posiadacza rachunku). Dodał, że wbrew stanowisku Sądu Najwyższego nie można przyjąć, że były one w posiadaniu upadłego; przysługiwała mu jedynie wierzycielność wobec banku o wypłatę tych środków.

Zdaniem glosatora, uczestnik konsorcjum mógł zgłosić do masy upadłości swoją wierzycielność wobec lidera z tytułu umowy konsorcjum o przekazanie mu kwoty odpowiadającej części środków, które inwestor wpłacił na rachunek jako zapłatę wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane i miał prawo domagać się zaspokojenia tej wierzycielności z całej masy upadłości, a nie tylko ze środków zgromadzonych na rachunku zastrzeżonym. Wskazał, że gdyby hipotetycznie konsorcjum zawiązano w formie spółki cywilnej, czyli odmiennie niż w omawianej sprawie, a uczestnicy wspólnie posiadali rachunek bankowy, to wierzycielność wobec banku o wypłatę środków z tego rachunku należałaby do majątku łącznego tych współników.

W dalszej części glosy autor odniósł się do problematyki indywidualizacji składników mienia, które podlegają wyłączeniu z masy upadłości. Wskazał, że w przypadku środków pieniężnych wpłacanych na rachunek bankowy (w tym rachunek zastrzeżony) nie można spełnić wymagania dotyczącego skonkretyzowania tego składnika, należą one bowiem do majątku banku prowadzącego rachunek i w chwili wpłaty ulegają bezpowrotnemu zmieszaniu z innymi środkami należącymi do banku. Wyraził pogląd, że na potrzeby rozliczeń między posiadaczem rachunku a innymi osobami (np. uczestnikami konsorcjum) można co najwyżej rozważać problem indywidualizacji wierzycielności wobec banku o wypłatę kwoty ewidencjonowanej na rachunku i jej rozbicia na części w zależności od stanu ewidencji. Podkreślił, że w tym przypadku znaczenie ma nie indywidualizacja środków pieniężnych wpłaconych na rachunek, lecz właściwa ewidencja wpłat i wypłat na tym rachunku, która umożli-

liwia ustalenie źródła kwoty zapisanej na rachunku oraz ewentualnych dalszych pomniejszych tej kwoty, co ma wpływ na ustalenie sumy wierzytelności o spełnienie przez bank świadczenia pieniężnego na podstawie umowy rachunku bankowego.

Wyrok omówił w przeglądzie orzecznictwa M. Bączyk (M.Pr.Bank. 2016, nr 11, s. 58).

M.K.

*

Jeżeli strony umowy nie postanowią inaczej, to przelew wierzytelności przyszłej stanowi czynność zobowiązującą o podwójnym skutku zobowiązująco-rozporządzającym i jedynie samo rozporządzenie polegające na przejściu wierzytelności z majątku dłużnika do majątku cesjonariusza przesuwają się do czasu oznaczenia jej treści (art. 509 k.c.).

(wyrok z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 379/15, W. Katner, I. Koper, K. Pietrzykowski, OSNC-ZD 2017, nr A, poz. 15; OSP 2018, nr 1, poz. 2; BSN 2016, nr 6, s. 13)

Glosa

Jarosława Kuropatwińskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, nr 1, poz. 2

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autor zaaprobował rozstrzygnięcie, jednak poczynił kilka krytycznych uwag. Oprotestował zakwalifikowanie w stanie faktycznym glosowanego orzeczenia przelaną wierzytelność jako wierzytelność przyszłą. Zakwestionował rolę faktury w procesie kreacji wierzytelności. Zauważył, że u podstaw wadliwej kwalifikacji wierzytelności z umowy o roboty budowlane, jako wierzytelności przyszłej, leży brak właściwej dystynkcji pomiędzy wierzytelnościami o nieustalonej treści a wierzytelnościami przyszłymi. Podkreślił, że proces kreacji wierzytelności nie zawsze przebiega równoległe do procesu kształtowania się treści wierzytelności. Wyróżnił wierzytelności istniejące o nieustalonej treści i ich podtyp – wierzytelność istniejącą o nieustalonej wysokości.

Komentator wskazał, że osią sporu między stronami była kolizja przelewu dokonanego na rzecz powoda z innymi rozporządzeniami wierzytelnością. Zaaprobował rozstrzygnięcie, że skuteczne jest rozporządzenie najwcześniejsze (zasada pierwszeństwa czasowego). Zarzucił jednak, że zajęte stanowisko dotyczące przelewu wierzytelności przyszłych – unikające odwoływania się do koncepcji tzw. nabycia bezpośredniego i koncepcji nabycia pochodnego, przyjmujące natomiast tzw. przelew antycypowany, skuteczny z chwilą powstania wierzytelności – wykazuje zasadnicze niespójności dogmatyczne.

Autor zaproponował odmienne uzasadnienie pierwszeństwa przelewu wcześniejszego, wskazując, że zasada priorytetu wcześniejszego rozporządzenia jest konsekwencją logiczną zasady *nemo plus iuris* i z tego względu nie wymaga żadnej dodatkowej podstawy ustawowej.

Głosę krytyczną opracował A. Szlęzak (OSP 2018, nr 1, poz. 2 – *vide* niżej).

M.M.

*

Glosa

Andrzeja Szlęzaka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, nr 1, poz. 2

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor nie zgodził się z tezą rozstrzygnięcia, w myśl której przelew wierzytelności może być czynnością zobowiązująco-rozporządzającą. Stwierdził, że ujmowanie cesji jako czynności prawnej o podwójnym skutku jest źródłem nieporozumień, jakich dopatrzył się w wywodach komentowanego wyroku.

Zdaniem komentatora, mechanizm przelewu rozumiany jako instrument przeniesienia wierzytelności został skonstruowany przez ustawodawcę identycznie jak mechanizm przeniesienia własności (art. 155 i 510 k.c.), zatem w przelewie można widzieć co najwyżej rezultat umowy zobowiązującej o podwójnym skutku, lecz nigdy umowę o podwójnym skutku. Umowa przeniesienia (przelewu) wierzytelności może być tylko umową czysto rozporządzającą.

Glosator podkreślił wagę, jaką ma możliwość obracania wierzytelnościami przyszłymi. Postulował, aby przy promowaniu rozwiązań, które

obrót taki uznają za dopuszczalny, nie tracić z pola widzenia wymagań prawa pozytywnego, w szczególności, że wierzytelność przyszła, tak samo jak rzecz przyszła, w chwili zawarcia umowy przelewu albo nie istnieje, albo istnieje tylko jako ekspektatywa, a więc nie jest jeszcze wierzytelnością. Nie może więc przejść na nabywcę ani sama wierzytelność, ani „uprawnienie do żądania spełnienia świadczenia”, które autor zrównał z wierzytelnością. Ponadto stwierdził, że gdy wierzytelność już się „ukonstytuuje”, nie może przejść na nabywcę z mocą wsteczną, bo wtedy trzeba by zaakceptować pogląd, że ktoś nabywa prawo ze skutkiem od chwili, w której jeszcze ono nie istniało, co jest prawnie niemożliwe. Mogłoby to prowadzić do kuriozalnych sytuacji; cesjonariusz mógłby powoływać się na nabycie wierzytelności w czasie, gdy jeszcze nie istniała, mógłby potrącać ją (ze skutkiem na taki czas) z wierzytelnościami swojego (przyszłego) dłużnika lub podnosić inne zarzuty z nią związane, a wszystko to w okolicznościach, gdy żadna wierzytelność – chociażby niewymagalna – nie mogła mu wtedy przysługiwać, skoro jej nie było.

Glosator wskazał, że nabycie wierzytelności w wymienionych okolicznościach może nastąpić wyłącznie *ex nunc*.

M.M.

*

Nie jest wyłączone obniżenie należności z tytułu zachowku na podstawie art. 5 k.c. z powodu sprzecznego z zasadami współżycia społecznego zachowania uprawnionego w stosunku do spadkodawcy.

(wyrok z dnia 16 czerwca 2016 r., V CSK 625/15, A. Piotrowska, I. Gromska-Szuster, K. Zawada, OSNC 2017, nr 4, poz. 45; BSN 2016, nr 9, s. 11; OSP 2017, nr 2, poz. 14)

Glosa

Michała Niedośpiała, Palestra 2017, nr 11, s. 86

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor przypomniał, że w dotychczasowej doktrynie zazwyczaj opowiadano się przeciwko stosowaniu art. 5 k.c. do oceny nagannego za-

chowania uprawnionego do zachowku względem spadkodawcy. Wskazywano w tym względzie, że ustawodawca uregulował tę problematykę w przepisach o niegodności dziedziczenia lub zapisu oraz w przepisach o wydziedziczeniu. Na tej podstawie uznawano, że art. 928, 972 i 1008 k.c. wyłączają stosowanie normy ogólnej zawartej w art. 5 k.c. Przeciwko stanowisku zajętemu przez Sąd Najwyższy przemawiała także okoliczność, że art. 5 k.c. nie może być podstawą utraty prawa podmiotowego (utrąty zachowku lub jego obniżenia). Zważywszy, że zachówek stanowi minimum, które uprawniony powinien otrzymać ze spadku, nie powinien on podlegać dalszym ograniczeniom bądź wyłączeniom. Dopuszczenie stosowania art. 5 k.c. niesie za sobą ryzyko arbitralności i dowolności przy ocenie prawa mającego nie tylko umocowanie ustawowe, ale także konstytucyjne.

Pomimo przytoczonych argumentów, glosator uznał trafność stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy. Wyłączenie stosowania art. 5 k.c. nie byłoby uzasadnione w sytuacji, w której z istotnych przyczyn leżących po stronie spadkodawcy nie mógł on lub nie zdażył wydziedziczyć uprawnionego do zachowku, jak również wtedy, gdy nie wystąpiono w ustawowym terminie o uznanie spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia. Ponadto można twierdzić, jak uczynił to Sąd Najwyższy, że niektóre sytuacje życiowe nie wyczerpują hipotezy art. 928 i 1008 k.c. Uzasadnione jest wręcz przyjęcie, że art. 5 k.c. oraz przytoczone regulacje wzajemnie wyłączają się, nie mając żadnych pól wspólnych.

W ocenie glosatora, względy moralne i słusznościowe, które tkwią u podstaw art. 5 k.c., przemawiają za dopuszczeniem stosowania tego przepisu przy ocenie należności z tytułu zachowku.

Autor wyraził żal, że Sąd Najwyższy nie sprecyzował przesłanek stosowania art. 5 k.c. w odniesieniu do tej instytucji. Jednocześnie wyraził przypuszczenie, że kwestie te muszą być każdorazowo rozstrzygane na tle okoliczności konkretnego przypadku.

Glosy sporządzili także: T. Justyński (OSP 2017, nr 1, poz. 14), A. Koziołkiewicz (Pal. 2017, nr 3, s. 113), T. Jasiakiewicz (OSP 2017, nr 9, poz. 92) i M. Załucki (PS 2018, nr 3, s. 98), którego glosa niebawem będzie omówiona na łamach „Izby Cywilnej”.

A.G.

1. Od chwili złożenia do sądu opiekuńczego przez przedstawiciela ustawowego małoletniego spadkobiercy wniosku o zezwolenie na złożenie w jego imieniu oświadczenia o odrzuceniu spadku termin przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. nie biegnie. Po uprawomocnieniu się postanowienia o udzieleniu zezwolenia przedstawiciel ustawy małoletniego powinien złożyć to oświadczenie bezwzględnie, chyba że wskazany termin, uwzględniając czas trwania postępowania opiekuńczego, jeszcze nie upłynął; wtedy złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku może nastąpić w dowolnej chwili, przed upływem sześciu miesięcy od dowiedzenia się przez przedstawiciela ustawowego o tytule powołania małoletniego.

2. Jeżeli termin określony w art. 1015 § 1 k.c. jeszcze nie upłynął, w okolicznościach określonych w art. 523 k.p.c. możliwe jest – po prawomocnym oddaleniu wniosku przedstawiciela małoletniego o zezwolenie na złożenie w imieniu małoletniego oświadczenia o odrzuceniu spadku – złożenie kolejnego wniosku. Powoduje ono takie same skutki, jak złożenie pierwszego wniosku.

(postanowienie z dnia 28 września 2016 r., III CSK 329/15, J. Guldowski, A. Piotrowska, K. Weitz, OSNC 2017, nr 5, poz. 61; BSN 2016, nr 11, s. 10)

Glosa

Grzegorz Wolaka, Nowy Przegląd Notarialny 2017, nr 2, s. 49

Glosatora nie przekonał argument o konieczności jak najszybszego usunięcia stanu niepewności w odniesieniu do kręgu spadkobierców. Termin zawity jest w tym przypadku wyznaczony dla spadkobiercy, który nie może złożyć oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku bez zezwolenia sądu, a więc czynnika od niego niezależnego lub zależnego tylko w ograniczonym zakresie od jego przedstawiciela ustawowego.

W ocenie autora, o ile rozumiała jest intencja Sądu Najwyższego nieudzielenia pozwolenia na to, by termin do odrzucenia spadku upłynął wobec małoletniego spadkobiercy (tak samo spadkobiercy całkowicie ubezwłasnowolnionego), zanim jego przedstawiciel ustawy uzyska zezwolenie sądu opiekuńczego na złożenie stosownego oświadczenia woli w tym przedmiocie w imieniu reprezentowanego, o tyle konstrukcja

prawna, za którą opowiedział się Sąd Najwyższy, z powołaniem się na konstytucyjną równość obywateli wobec prawa, nie jest właściwa.

Glosator opowiedział się w takim przypadku za stosowaniem *per analogiam* art. 121 pkt 4 k.c., co – jego zdaniem – nie oznacza naruszenia konstytucyjnej zasady równości obywateli wobec prawa (art. 32 Konstytucji). Wyraził myśl, że skoro Sąd Najwyższy uznał, iż od chwili złożenia do sądu opiekuńczego przez przedstawiciela ustawowego małoletniego spadkobiercy wniosku o zezwolenie na złożenie w jego imieniu oświadczenia o odrzuceniu spadku termin przewidziany w art. 1015 § 1 k.c. nie biegnie, to tym samym opowiedział się za stosowaniem *per analogiam* konstrukcji zawieszenia biegu terminu z art. 1015 k.c.

Ponadto, zdaniem autora, stanowisko, za którym opowiedział się Sąd Najwyższy, niesie ze sobą pewną uznaniowość w zakresie oceny złożenia przez przedstawiciela ustawowego małoletniego oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie z art. 1015 k.c.

Głosowane orzeczenie zostało omówione także przez E. Grebieniową (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2017, s. 138).

M.S.L.

*

Niedopuszczalne jest ustanowienie odrębnej własności lokali w budynku, o którym stanowi art. 5 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. z 1945 r. Nr 50, poz. 279 ze zm.).

(postanowienie z dnia 7 października 2016 r., I CSK 727/15, A. Kozłowska, A. Piotrowska, H. Wrzeszcz, niepubl.)

Głosa

Marka Watrakiewicza, Nowy Przegląd Notarialny 2017, nr 2, s. 43

Głosa ma charakter aprobujący.

W ocenie autora, głosowane orzeczenie jest bardzo istotne dla praktyki obrotu nieruchomościami. Z jeden strony dotyczy ono prawnej konstrukcji uprawnień przysługujących byłym właścicielom tzw. nieru-

chomości warszawskich i ich następcom prawnym do nieruchomości i budynków objętych działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. z 1945 r. Nr 50, poz. 279 ze zm.), a z drugiej strony odnosi się do prawnej konstrukcji odrębnej własności lokalu.

Zdaniem glosatora, Sąd Najwyższy celnie wskazał konieczne elementy konstrukcji odrębnej własności lokalu. Doprowadziło to do trafnego w tej konkretnej sprawie rozstrzygnięcia. Jednak wypowiedzianą przy okazji tezę, dotyczącą możliwości wyodrębniania lokali w budynkach znajdujących się na użytkowanych gruntach albo budynkach, z których własnością jest powiązana służebność gruntowa, uznał za błędną. W jego ocenie, ustanowienie odrębnej własności lokali w takich budynkach należy uznać za niedopuszczalne.

M.S.L.

*

teza oficjalna

Obowiązek wniesienia wkładów do spółki w postaci własności nieruchomości może wynikać również z uchwały współników, będącej innym zdarzeniem w rozumieniu art. 156 k.c. Skoro uchwała taka nie stanowi umowy, to nie odnosi się do niej wymagania formy aktu notarialnego, przewidziane w art. 158 k.c. dla umów.

teza opublikowana w „Krakowskim Przeglądzie Notarialnym”

Z treści art. 862 k.c. nie wynika obowiązek zawarcia umowy zobowiązującej do wniesienia do spółki własności nieruchomości odrębnej od umowy przenoszącej jej własność. Niewątpliwie prawidłowe jest przyjęcie, że – w świetle art. 155 k.c. – do przeniesienia własności nieruchomości może dojść w wyniku uprzednio powstałego obowiązku. Błędnie jednak uznaje się, że w przypadku wkładu w postaci własności nieruchomości, wnoszonego do spółki cywilnej, źródłem tego obowiązku może być wyłącznie odrębna umowa zobowiązująca do przeniesienia własności. Obowiązek

wniesienia wkładów do spółki w postaci własności nieruchomości może wynikać również z uchwały wspólników, będącej innym zdarzeniem w rozumieniu art. 156 k.c. Skoro uchwała taka nie stanowi umowy, to nie odnosi się do niej wymaganie formy aktu notarialnego, przewidziane w art. 158 k.c. dla umów.

(postanowienie z dnia 15 listopada 2016 r., III CSK 415/15, J. Górski, G. Misiurek, M. Szulc, niepubl.)

Glosa

Jakuba Biernata, Krakowski Przegląd Notarialny 2017, nr 4, s. 107

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator poddał krytyce wyrażony w uzasadnieniu glosowanego orzeczenia pogląd, że uchwała podjęta przez wspólników spółki cywilnej może być źródłem powstania zobowiązania do wniesienia tytułem wkładu prawa własności nieruchomości do majątku objętego wspólnością łączną wspólników spółki cywilnej. Podkreślił, że powzięcie zobowiązania do wniesienia wkładu przez dotychczasowego wspólnika po zawarciu umowy spółki cywilnej powoduje zmianę stosunku spółki. Zmiana taka może być dokonana wskutek zawarcia przez wszystkich wspólników umowy zmieniającej uprzednio zawartą umowę spółki, a dopuszczalność zawarcia takiej umowy wynika w szczególności z zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.). Zdaniem autora glosy, należy natomiast wykluczyć dopuszczalność powzięcia zobowiązania do wniesienia wkładu na podstawie uchwały wspólników spółki cywilnej. W jego ocenie, nie można wskazać podstawy normatywnej uzasadniającej takie stanowisko, w szczególności zaś brak takiej podstawy w przepisach normujących stosunek spółki (art. 860–875 k.c.). Nie można jej też wywieść z żadnych zasad lub uregulowań ogólnych.

Według glosatora, dopuszczenie dokonania takiej zmiany stosunku spółki alternatywnie w drodze umowy zmieniającej lub w drodze uchwały wspólników powodowałoby, że zachowania podjęte przez wspólników spółki cywilnej mogłyby być kwalifikowane albo jako umowa, albo jako uchwała. Ich treść mogłaby być identyczna, a reżim prawny ich dotyczący byłby różny. Jego zdaniem, uniemożliwiłoby to w istocie usta-

lenie, które ze wskazanych zdarzeń prawnych zaistniało, i określenie jego skutków prawnych.

Glosator zauważył, że w uzasadnieniu głosowanego postanowienia na poparcie poglądu, iż obowiązek wniesienia wkładów do spółki cywilnej w postaci własności nieruchomości może wynikać również z uchwały wspólników, powołano się na wcześniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego (postanowienie z dnia 20 lutego 2003 r., II CKN 1235/00). Przywołane przez Sąd Najwyższy orzeczenie odnosi się jednak do kwestii powzięcia zobowiązania do wniesienia praw majątkowych tytułem wkładu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W ocenie glosatora, ze względu na fundamentalne różnice w tych reżimach prawnych, nie można przenosić ustaleń dokonanych na gruncie uregulowań dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na uregulowania dotyczące spółki cywilnej.

A.D.

*

Darowizna udziału we współwłasności rzeczy ruchomej przez jednego z dwóch współwłaścicieli na rzecz drugiego powoduje – jeżeli umowa darowizny nie stanowi inaczej – przejście na obdarowanego uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży, na podstawie której doszło do nabycia współwłasności rzeczy.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 19 października 2016 r., III CZP 5/16, D. Zawistowski, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, A. Owczarek, W. Pawlak, K. Pietrzykowski, M. Wysocka, OSNC 2017, nr 3, poz. 26; BSN 2016, nr 10, s. 6; OSP 2017, nr 10, poz. 96; MoP 2016, nr 22, s. 1180; Rej. 2016, nr 11, s. 133)

Glosa

Damiana Kaczana, Monitor Prawniczy 2017, nr 19, s. 1054

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Zdaniem autora, należy zgodzić się z tezą głosowanej uchwały Sądu Najwyższego, wątpliwości wzbudzają jednak niektóre rozważania zawarte w jej uzasadnieniu.

Sąd Najwyższy podzielił zajmowane we wcześniejszych rozstrzygnięciach stanowisko, że uprawnienia z tytułu rękojmi za wady nie wiążą się ściśle z osobą uprawnionego. Jednocześnie przyjął, że są one związane z własnością rzeczy sprzedanej. W ocenie glosatora jest to wniosek nietrafny. Nie znajduje on oparcia w treści unormowań działu II tytułu XI księgi trzeciej kodeksu cywilnego. Pogląd ten podaje również w wątpliwość dalsze istnienie przedmiotowych uprawnień, gdyby strony umowy przenoszącej własność rzeczy na kolejnego nabywcę nie dokonały stosownej cesji, co godzi w interesy dotychczasowego właściciela w przypadku odprzedaży. Jeżeli po dokonaniu drugiej transakcji okaże się, że dany przedmiot ma wady, kupujący nie mógłby domagać się od poprzedniego sprzedawcy zwrotu części świadczenia pieniężnego uzyskanej przez tego ostatniego. Przysługiwałoby mu wyłącznie roszczenie o naprawienie ewentualnej szkody na zasadach ogólnych. Gdyby zatem w konkretnej sytuacji poprzedni sprzedawca nie poniósł odpowiedzialności odszkodowawczej wobec swojego kontrahenta, np. z powodu braku winy, uzyskałby ekonomiczną korzyść przejawiającą się w sprzedaży wadliwej rzeczy za cenę odpowiednią dla przedmiotu niewadliwego.

Glosator wskazał, że powiązaniu uprawnień przysługujących kupującemu w ramach analizowanej instytucji z własnością rzeczy przeczy umiejscowienie regulujących je unormowań w dziale II tytułu XI księgi trzeciej kodeksu cywilnego, a nie w ramach przepisów księgi drugiej, określających katalog kompetencji właściciela. Jego zdaniem, Sąd Najwyższy błędnie przyjął, że uprawnienia z tytułu rękojmi nie mogą być wykonywane przez osobę inną niż właściciel rzeczy. Działanie poprzednika prawnego kupującego, mające na celu uzyskanie zwrotu części ceny od wcześniejszego sprzedawcy, wydaje się zgodne z aksjologią polskiego prawa cywilnego. Ponadto na gruncie art. 561 k.c. podmiot ten, gdy nie ma dostatecznych możliwości technicznych, np. jeżeli przedmiot transakcji wytworzono z użyciem zaawansowanej technologii, będzie zainteresowany usunięciem wady faktycznie przez tego, od kogo nabył rzecz, w celu zrealizowania skierowanego do niego analogicznego żądania przez kolejnego nabywcę. Ze względu na funkcję analizowanych uprawnień, należy uznać je za element stosunku prawnego sprzedaży niemogący istnieć poza nim. W przeciwnym wypadku

nie służyłby ochronie zaufania do strony składającej oświadczenie woli, lecz do osoby trzeciej. Glosator stwierdził, że kompetencje kupującego wynikające z przepisów o rękojmi za wady przechodzą na inne osoby, lecz następuje to wyłącznie wraz ze wstąpieniem osoby trzeciej w prawa i obowiązki nabywcy rzeczy jako strony konkretnego stosunku prawnego w ramach sukcesji uniwersalnej albo na podstawie szczególnej czynności prawnej.

Omawiana uchwała była glosowana przez T. Nowakowskiego (Pal. 2017, nr 5, s. 101), krytycznie przez P. Mazura (OSP 2017, nr 10, poz. 96) i aprobująco przez K. Wosiaka (Glosa 2017, nr 4, s. 52) oraz B. Trybulińską (Rej. 2017, nr 8, s. 97). Omówił ją także E. Grebieniow (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2017, s. 19).

R.N.

*

Ostatnim pełnym rokiem obrotowym w rozumieniu art. 369 § 4 w związku z art. 386 § 2 k.s.h. jest ostatni rok obrotowy, który rozpoczął się w czasie trwania kadencji członka rady nadzorczej spółki akcyjnej.

(uchwała z dnia 24 listopada 2016 r., III CZP 72/16, J. Gudowski, I. Koper, B. Ustjanicz, OSNC 2017 nr 7–8, poz. 79; BSN 2016, nr 11, s. 6; OSP 2017, nr 9, poz. 93; MoP 2016, nr 24, s. 1292; MoP 2017, nr 1, s. 5; NPN 2016, nr 4, s. 98; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2017, nr 1, s. 196)

Glosa

Roberta Obrzuda, Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2017, nr 1, poz. 6

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem glosatora, Sąd Najwyższy trafnie uznał odmienne definowanie pojęć „kadencja” oraz „mandat”, podkreślając jednocześnie, że nie ma podstaw do ich przeciwstawiania, gdyż regulują tożsamą problematykę, tj. instytucję członkostwa w organie spółki akcyjnej.

Autor przychylił się również do stanowiska Sądu Najwyższego, który zaaprobował jeden z poglądów występujących w doktrynie i judykaturze,

dotyczących długości kadencji członków rady nadzorczej. Zgodnie z koncepcją prolongacyjną, najistotniejszym elementem jest potrzeba najlepszej realizacji woli spółki przejawiającej się w ustalaniu czasu trwania kadencji jej organów przy jednoczesnej ochronie jej interesów. Wobec tego mandat nie może być krótszy od kadencji, co powoduje przedłużenie mandatu do czasu najbliższego walnego zgromadzenia po zakończeniu kadencji. W takich okolicznościach mandat jest dłuższy od kadencji. Za takim stanowiskiem, zdaniem autora, przemawia redakcja art. 369 § 4 k.s.h., jego wykładnia językowa oraz cel – zapewnienie stabilizacji organom spółki, jak również poczucie pewności i stabilizacji wybranych członków organów spółek kapitałowych, którzy będą mieli pewność co do okresu pełnienia przez nich funkcji, jak również kierunków i celów podejmowanych działań.

Krytyczną głosę do omawianej uchwały opracował A. Opalski (OSP 2017, nr 9, poz. 93), komentarzem zaś opatrzyli. R.L. Kwaśnicki i P. Letolc (MPH 2017, nr 2, s. 38, MoP 2017, nr 19, dodatek, s. 7). Omówili ją w przeglądach orzecznictwa: T. Szczurowski (PUG 2017, nr 2, s. 36) i P. Popardowski (Glosa 2017, nr 3, s. 13), a P. Pinior w opracowaniu „Wygaśnięcie mandatu członków organu spółki kapitałowej w świetle najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego” (PPH 2017, nr 7, s. 12).

J.B.

*

Termin przewidziany w art. 418¹ § 5 k.s.h. nie jest terminem zawitym.

(wyrok z dnia 19 stycznia 2017 r., II CSK 154/16, H. Pietrkowski, Z. Kwaśniewski, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2017, nr B, poz. 37; BSN 2017, nr 3, s. 14; OSP 2018, nr 1, poz. 3)

Glosa

Jerzego P. Naworskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, nr 1, poz. 3

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor skrytykował tezę, gdyż w terminie miesięcznym przewidzianym w art. 418¹ § 5 k.s.h. dostrzegł termin prekluzyjny. Stwierdził, że upływu

tego terminu wyraża wolę akcjonariusza mniejszościowego pozostania w spółce, co zwalnia akcjonariuszy większościowych albo spółkę z obowiązku odkupu akcji, a w konsekwencji powoduje wygaśnięcie roszczenia akcjonariusza mniejszościowego o ich zobowiązanie do zawarcia umowy odkupu akcji. Zgodził się z poglądem, że sąd może nie uwzględnić upływu terminu na podstawie art. 5 k.c., zwłaszcza wtedy, gdy opóźnienie jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami i nie jest nadmierne. Przyznał, że w stanie faktycznym Sąd Najwyższy prawidłowo uznał za konieczne ustalenie zasadności dochodzonego roszczenia przez przyzmat konstrukcji nadużycia prawa. Komentator zaaprobował także uchylenie zaskarżonego wyroku.

Wskazał jednak na niespójność takiego rozstrzygnięcia z przyjęciem, że termin przewidziany w art. 418¹ § 5 k.s.h. nie jest terminem prekluzyjnym. Skoro roszczenie powoda o stwierdzenie obowiązku pozwanego do zawarcia umowy odkupu nie wygasło wskutek upływu tego terminu, to autorowi wydała się zbędna analiza w płaszczyźnie czynienia ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny z klauzulami określonymi w art. 5 k.c.

Na zakończenie glosator zwrócił uwagę na pomysł wprowadzenia obligatoryjnej dematerializacji akcji spółek niepublicznych.

Głosowany wyrok z został omówiony w przeglądzie orzecnictwa przez P. Popardowskiego (Glosa 2017, nr 3, s. 21) oraz przez K. Łuczejko (MPH 2017, nr 3, s. 43).

M.M.

*

Zbycie nieruchomości rolnej przez nabywcę przed upływem okresu przewidzianego w art. 2b ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 2052) osobie bliskiej w rozumieniu art. 2 pkt 6 wymienionej ustawy nie wymaga zgody sądu wydanej na podstawie art. 2b ust. 3 tej ustawy.

(uchwała z dnia 22 czerwca 2017 r., III CZP 24/17, M. Koba, B. Myszka, K. Zawada, OSNC 2018, nr 3, poz. 30; BSN 2017, nr 6, s. 11; Rej. 2017, nr 7, s. 137; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2017, nr 3, s. 129)

Glosa

Agneszki Michnik, Krakowski Przegląd Notarialny 2017, nr 4, s. 117

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem glosatorki, Sąd Najwyższy trafnie opowiedział się w przedmiotowej uchwale i jej uzasadnieniu przeciwko restrykcyjnej wykładni art. 2b ust. 4 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (wprowadzonego ustawą z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz.U. z 2016 r., poz. 585), która skutkowałaby zacieśnieniem przewidzianego w tym przepisie wyjątku odnoszącego się do osób bliskich tylko do przypadków, gdy pierwszy nabywca nieruchomości rolnej po wejściu w życie tego przepisu był osobą bliską zbywcy. Autorka glosy podkreśliła, że przepisy ograniczające prawa zagwarantowane konstytucyjnie nie powinny być interpretowane rozszerzająco, a taki byłby właśnie rezultat zwężającej wykładni art. 2b ust. 4 ustawy, który przewiduje wyłączenia od ograniczeń w rozporządzaniu własnością.

W ocenie glosatorki, przedmiotowa uchwała wychodzi także na przeciw oczekiwaniom społecznym. Nieruchomości rolne służą niejednokrotnie zabezpieczeniu potrzeb ekonomicznych i mieszkaniowych rodziny, a ograniczenia w dysponowaniu nimi na rzecz osób najbliższych spotykają się z brakiem akceptacji w odbiorze społecznym. Kierunek wykładni przyjęty przez Sąd Najwyższy w przedmiotowej uchwale daje nabywcom nieruchomości rolnych możliwość swobodnego dysponowania nimi na rzecz osób bliskich przed upływem 10 lat od dnia nabycia własności nieruchomości. Glosatorka zauważyła, że będzie to pozwalać na uregulowanie spraw majątkowych w rodzinie w drodze czynności prawnych dokonanych za życia, co – w jej ocenie – w wielu wypadkach dużo lepiej odzwierciedla wolę zbywcy i odpowiada ukształtowanym stosunkom niż dokonanie określonych dyspozycji w drodze rozporządzenia na wypadek śmierci.

Autorka glosy nie zgodziła się natomiast z wyrażoną w uzasadnieniu uchwały sugestią, że właściwym środkiem do przeciwdziałania spekulacyjnemu obrotowi nieruchomościami rolnymi w tym zakresie mogłaby być odpowiednia regulacja dotycząca obowiązku osobistego prowa-

dzenia gospodarstwa przez nabywcę będącego osobą bliską zbywcy. Jej zdaniem, tego rodzaju regulacja ustawowa prowadziłaby do swobodnego „przywiązania” do ziemi nabywców nieruchomości rolnych będących osobami bliskimi zbywcy, a ograniczenia z niej wynikające pozostałyby w znaczącej dysproporcji do zamierzonego efektu.

A.D.

prawo cywilne procesowe

Wygrywającym proces współuczestnikom, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., reprezentowanym przez tego samego radcę prawnego, sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika

(uchwała z dnia 30 stycznia 2007 r., III CZP 130/06, M. Wysocka, B. Myszką, T. Żyżnowski, OSNC 2008, nr 1, poz. 1; OSP 2007, nr 12, poz. 140; BSN 2007, nr 1, s. 15; MoP 2007, nr 21, 1197; NPN 2007, nr 1, s. 51; R.Pr. 2008, nr 1, s. 93)

Glosa

Tomasza Iwanickiego, Palestra 2017, nr 9, s. 94

Glosa ma charakter krytyczny.

Przedstawione zagadnienie prawne dotyczyło zasad zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w razie wygrania sprawy przez współuczestników materialnych. Sąd Najwyższy na podstawie przytoczonego orzecznictwa oraz aktualnych przepisów prawa (głównie art. 98 § 1 oraz art. 109 § 2 k.p.c.) uznał, że reprezentowanie przez pełnomocnika kilku osób występujących w sprawie w charakterze współuczestników uzasadnia przyznanie tym współuczestnikom tylko jednego wynagrodzenia tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Autor glosy, dokonując obszerniej analizy istoty współuczestnictwa materialnego, zasad przyznawania kosztów procesu oraz historii legislacji w tym zakresie, doszedł do wniosku, iż przeważające stanowisko doktryny oraz ugruntowaną linię orzeczniczą należy uznać za wadliwe. W jego ocenie, pogląd dominujący nie ma jurydycznego uzasadnienia oraz rodzi liczne i poważne problemy

procesowe, które trudno zaakceptować głównie ze względu na praktykę działania pełnomocników procesowych, w tym w szczególności zakres obciążeń związanych z reprezentowaniem współuczestników.

Glosy do omawianej uchwały napisali również: A. Zieliński (OSP 2007, nr 12, s. 140, aprobująca) oraz G. Julke (GSP-Prz.Orz. 2008, nr 3, s. 67, krytyczna).

P.F.

*

Tytuł egzekucyjny w postaci aktu notarialnego, w którym dłużnik poddał się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. musi zawierać oznaczenie wierzyciela w sposób określony w art. 92 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1796 ze zm.).

(uchwała z dnia 28 czerwca 2017 r., III CZP 10/17, I. Koper, Z. Kwaśniewski, W. Pawlak, BSN 2017, nr 6, s. 12; MoP 2017, nr 14, s. 723)

Glosa

Konrada Barańskiego, Krakowski Przegląd Notarialny 2017, nr 3, s. 117

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Zdaniem autora, uzasadnienie głosowanej uchwały w zakresie, w jakim stanowi o konieczności personalnego określenia wierzyciela, zasługuje na aprobatę, dopuszczenie bowiem opisowego określenia wierzyciela spowodowałoby powstanie specyficznego tytułu egzekucyjnego „na okaziciela”, co mogłoby zagrozić bezpieczeństwu obrotu.

Glosator nie podzielił natomiast argumentów, przemawiających za koniecznością oznaczenia wierzyciela w oświadczeniu o poddaniu się egzekucji w sposób przewidziany w art. 92 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2016, poz. 1796 ze zm. – dalej: „Pr.not.”). Podniósł również, że występuje sprzeczność pomiędzy treścią uchwały a jej uzasadnieniem.

Autor glosy zaznaczył, że z wykładni językowej art. 92 Pr.not. wynika, iż zakresem jego zastosowania są objęte tylko i wyłącznie osoby obecne

przy sporządzaniu aktu, niezależnie od tego, czy biorą w nim udział czy nie. Stwierdził, że żaden przepis Prawa o notariacie, a w szczególności art. 92, nie nakłada na notariusza obowiązku zamieszczenia w akcie notarialnym numeru PESEL, NIP, KRS lub numeru w innym właściwym rejestrze lub ewidencji. W jego ocenie, nie ma też argumentów świadczących o możliwości stosowania do oświadczenia o poddaniu się egzekucji składanego w formie aktu notarialnego przez analogię przepisów kodeksu postępowania cywilnego, regulujących elementy pisma procesowego, czy obowiązki sądu w tym postępowaniu, co zdaje się sugerować Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały.

Glosator stwierdził, że lektura uzasadnienia podjętej uchwały prowadzi do wniosku, iż celem Sądu Najwyższego było doprowadzenie do tego, by wierzyciel w akcie notarialnym obejmującym oświadczenie o poddaniu się egzekucji był oznaczony za pomocą tych samych danych, które zamieszczane są następnie w klauzuli wykonalności. Zaznaczył, że z treści uchwały nie wynika jednak, by notariusz był zobowiązany do oznaczenia wierzyciela w ten sposób.

W konkluzji uznał, że wierzyciel musi być oznaczony w akcie notarialnym obejmującym oświadczenie o poddaniu się egzekucji „w sposób personalny”, ale art. 92 § 1 pkt 4 Pr.not. nie ma zastosowania do sposobu tego oznaczenia. Podniósł, że wierzyciel powinien być oznaczony w taki sposób, by nie zachodziła wątpliwość odnośnie do jego tożsamości, przy czym wydaje się zasadne, by notariusze w miarę możliwości zamieszczali w akcie notarialnym obejmującym oświadczenie o poddaniu się egzekucji takie dane wierzyciela, które ułatwią pracę sądowi nadającemu aktowi notarialnemu klauzulę wykonalności, tj. w przypadku osób fizycznych numer PESEL lub NIP, a przy osobach prawnych numer KRS, NIP lub numer w innym właściwym rejestrze czy ewidencji.

Uchwałę omówił także T. Zembrzuski w opracowaniu „Oznaczenie wierzyciela w notarialnym tytule egzekucyjnym – niedopuszczalność sporządzenia tytułu »na okaziciela«” (Rejent 2017, nr 11, s. 81).

K.G.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2018, NR 5

Dzierżawcy, który na podstawie art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1382) złożył Agencji Nieruchomości Rolnych oświadczenie o skorzystaniu z uprawnienia do zakupu dzierżawionej nieruchomości rolnej Skarbu Państwa z zastosowaniem prawa pierwszeństwa przewidzianego w art. 29 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1491 ze zm.), nie przysługuje roszczenie o zawarcie umowy sprzedaży.

(uchwała z dnia 19 października 2017 r., III CZP 45/17, J. Gudowski, G. Misiurek, A. Owczarek, OSNC 2018, nr 5, poz. 48)

*

Roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za naruszenie dóbr osobistych przechodzi na następcę prawnego pod tytułem ogólnym osoby prawnej, gdy powództwo o jego zasądzenie zostało wytoczone przed jej ustaniem (art. 448 w związku z art. 445 § 3 i w związku z art. 43 k.c.).

(uchwała z dnia 9 listopada 2017 r., III CZP 43/17, D. Dończyk, M. Bącznyk, A. Owczarek, OSNC 2018, nr 5, poz. 49)

1. Zarzuty odwołania od wyboru najkorzystniejszej oferty, o którym mowa w art. 180 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.), mogą obejmować także zaniechanie wykluczenia wykonawcy, który złożył ofertę wybraną przez zamawiającego lub zaniechanie odrzucenia oferty, która powinna podlegać odrzuceniu.

2. Artykuł 198f ust. 2 zdanie czwarte ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.) wyłącza możliwość uchylenia przez sąd okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. postanowienia Krajowej Izby Odwoławczej o odrzuceniu odwołania.

(uchwała z dnia 17 listopada 2017 r., III CZP 58/17, K. Tyczka-Rote, M. Romańska, A. Kozłowska, OSNC 2018, nr 5, poz. 50)

*

Artykuł 577 k.p.c. ma zastosowanie także do postanowień zarządzających wydanie dziecka na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528).

(uchwała z dnia 22 listopada 2017 r., III CZP 78/17, M. Wysocka, M. Kocon, A. Piotrowska, OSNC 2018, nr 5, poz. 51)

*

Gmina ponosi odpowiedzialność za szkodę wynikającą z nieuprzątnięcia błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości w razie nienależytego sprawowania nadzoru nad wykonaniem przez właściciela obowiązku wynikającego z art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1289).

(uchwała z dnia 24 listopada 2017 r., III CZP 38/17, M. Koba, P. Grzegorzczak, K. Pietrzykowski, OSNC 2018, nr 5, poz. 52)

Obowiązek naprawienia szkody orzeczony na podstawie art. 46 k.k. miał charakter cywilnoprawny także przed jego zmianą dokonaną na podstawie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 36).

(wyrok z dnia 10 sierpnia 2017 r., II CSK 844/16, H. Pietrzkowski, A. Owczarek, R. Trzaskowski, OSNC 2018, nr 5, poz. 53)

*

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stwierdzający naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284), w wyniku odmowy przyjęcia przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej do rozpoznania nie stanowi orzeczenia stwierdzającego niezgodność postanowienia Sądu Najwyższego z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c.

(wyrok z dnia 6 września 2017 r., I CSK 304/16, D. Dończyk, A. Piotrowska, B. Myszka, OSNC 2018, nr 5, poz. 54)

INFORMACJE

W dniu 21 marca 2018 r. w sali im. Stanisława Dąbrowskiego odbyło się doroczne Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego poświęcone przedstawieniu informacji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o działalności Sądu Najwyższego w 2017 r. W Zgromadzeniu, w którym wzięli udział sędziowie Sądu Najwyższego w stanie czynnym i w stanie spoczynku, wzięli także udział: Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego – Marek Zirk-Sadowski, Prezes Najwyższej Izby Kontroli – Krzysztof Kwiatkowski, Rzecznik Praw Obywatelskich – Adam Bodnar, Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP – Andrzej Dera, przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej – Wojciech Hermeliński, Prezes Prokuraturii Generalnej – Leszek Bosek, Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej – Jacek Trela, Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych – Maciej Bobrowicz, Prezes Krajowej Rady Notarialnej – Mariusz Białecki, Prezes Krajowej Rady Komorniczej – Rafał Fronczek, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych – Edyta Bielak-Jomaa, sędzia Trybunału Konstytucyjnego – Jarosław Wyrembak oraz inni dostojni goście, a wśród nich Pierwsi Prezesi Sądu Najwyższego Adam Strzembosz i Lech Gardocki oraz byli prezesi Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński i Lech Paprzycki.

Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf otworzyła Zgromadzenie i po powitaniu zebranych podkreśliła, że w roku sprawozdawczym szczególnym wydarzeniem były obchody jubileuszu 100-lecia istnienia Sądu Najwyższego.

Następnie – odwołując się do pisemnej „Informacji o działalności Sądu Najwyższego w 2017 r.” – Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego omówiła najważniejsze aspekty działalności Sądu Najwyższego. Stwierdziła, że

ocena działalności najwyższej instancji sądowej na przestrzeni wieku wymagała nie tylko pogłębionych studiów historycznych, ale także podsumowania bogatego dorobku orzeczniczego i upamiętnienia wybitnych postaci, zasłużonych dla wymiaru sprawiedliwości i Polski.

Warunki, w jakich funkcjonował Sąd Najwyższy w okresie sprawozdawczym, istotnie różniły się od tych, jakie występowały w latach poprzednich. Wynika to tego, że w 2017 r. rozpoczęły się intensywne i niekonsultowane ze środowiskiem sędziowskim prace nad zmianą ustawy o Sądzie Najwyższym. Ich efektem było spowolnienie w działalności orzeczniczej, nie było to jednak wynikiem zaniedbań ze strony Sądu Najwyższego.

Mimo nieobsadzenia wolnych stanowisk i niedelegowania sędziów, Sądowi Najwyższemu udało się orzekać sprawnie. Na orzeczenie czeka się średnio siedem miesięcy. Gorzej z uchwałami, bo te wymagają większej stabilności, której – z powodu niepewności kadrowej – nie udało się zapewnić.

Coraz większy stopień złożoności analizowanych problemów prawnych powodował, że w swoich orzeczeniach Sąd Najwyższy wielokrotnie odwoływał się do prawa międzynarodowego i europejskiego, orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W 2017 r. odnotowano nieznacznie mniejszy wpływ spraw aniżeli w poprzednim roku sprawozdawczym. Łącznie wpłynęło prawie 11 tys. spraw (w 2016 r. – ponad 11 tys.). Jak co roku przeważały skargi kasacyjne i kasacje – 7,6 tys. (w sprawach cywilnych – 3,2 tys., pracowniczych – 2,1 tys., karnych – 2,1 tys.). Do rozstrzygnięcia przedstawiono również 152 zagadnienia prawne. Rozpoznano 60 spraw dyscyplinarnych sędziów, oraz 120 spraw innych grup zawodowych.

Pierwsza Prezes wskazała także na kwestie dotyczące kilkudziesięciu luk i nieprawidłowości w prawie; zostały one ujęte w publikacji Sądu Najwyższego „Uwagi o stwierdzonych nieprawidłowościach i lukach w prawie”.

Pierwsza Prezes podkreśliła, że osiągnięte wyniki to efekt solidnej pracy sędziów Sądu Najwyższego i wspierających ich pracowników.

Po wystąpieniu Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP Andrzej Dera odczytał list od Prezydenta

Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, w którym podziękował za zaproszenie. Napisał, że obywatele podlegają władzy sądów, ale mają też prawo ją oceniać, a praca sędziego jest służbą dla obywateli. Odnosił się do mających nastąpić zmian w funkcjonowaniu Sądu Najwyższego. Stwierdził, że nowe akty prawne regulujące funkcjonowanie polskich sądów, w tym Sądu Najwyższego, niosą ze sobą istotne szanse i możliwości. Napisał, że jest przekonany, iż przepisy te pomogą spełnić powszechne społeczne oczekiwania dotyczące polskich sądów.

List został wręczony Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego Małgorzacie Gersdorf.

Następnie zabierali głos:

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego Marek Zirk-Sadowski, Prezes Najwyższej Izby Kontroli Krzysztof Kwiatkowski, Rzecznik Praw Obywatelskich Adam Bodnar, Prezes Prokuratury Generalnej Leszek Bosek, Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej Jacek Trela, Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych Maciej Bobrowicz.

Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf odczytała list od Prezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Koena Lenaerts.

Na zakończenie Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf serdecznie podziękowała zebranych za udział w tym historycznym, ostatnim Zgromadzeniu zwołanym pod rządem ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 23 listopada 2002 r.

*

W dniu 15 marca br. w ramach Dnia Edukacji Prawnej Sąd Najwyższy odwiedzili uczniowie szkół warszawskich, którzy wzięli udział w spotkaniu m.in. z sędzią Sądu Najwyższego, przewodniczącym Wydziału III, Jackiem Gudowskim, który wygłosił pogadankę na temat historii Sądu Najwyższego.

Dane statystyczne – marzec 2018 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1536	284	235	-	33	9	22	-	136	35	1585
3.	CZP w tym:	42	5	10	8	-	-	-	-	-	2	37
	art. 390 k.p.c.	30	4	6	4	-	-	-	-	-	2	28
	skład 7-miu	12	1	4	4	-	-	-	-	-	-	9
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	56	69	40	-	18	2	13	-	-	7	85
5.	CO w tym:	35	120	100	-	-	-	-	-	-	100	55
	art. 401 k.p.c.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	art. 45 i 48 k.p.c.	34	120	100	-	-	-	-	-	-	100	54
6.	CSP	4	-	4	-	-	-	-	-	-	4	-
7.	CNP	127	22	25	-	3	-	-	1	7	14	124
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	RAZEM	1801	500	414	8	54	11	35	1	143	162	1887

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	10
Głosy	18
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2018, nr 5	55
Informacje	58
Dane statystyczne	61

